

کنوانسیون سازمان ملل متحد

برای مبارزه با فساد

۳۱ اکتبر ۲۰۰۳

کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد (مصوب ۱۳۸۲/۸/۹ هجری شمسی برابر با ۳۱ اکتبر

۲۰۰۳ میلادی)

مقدمه

کشورهای عضو این کنوانسیون،

با ابراز نگرانی از وخامت، مشکلات و تهدیدات ناشی از فساد نسبت به ثبات و امنیت جوامع که به سنتها و ارزشهای دموکراسی، ارزشهای اخلاقی و عدالت لطمه می‌زند و توسعه پایدار و حاکمیت قانون را به خطر می‌اندازد؛ همچنین با ابراز نگرانی درخصوص ارتباط بین فساد و سایر اشکال جرائم به‌ویژه جرائم سازمان یافته و جرائم اقتصادی از جمله پولشویی؛ همچنین با ابراز نگرانی بیشتر درباره موارد فساد که مقدار زیادی از ذخایر مالی را دربر می‌گیرد و سهم اساسی منابع کشورها را تشکیل می‌دهد و ثبات سیاسی و توسعه پایدار آن کشورها را تهدید می‌کند؛ با اعتقاد به این که فساد، دیگر یک موضوع داخلی نیست بلکه پدیده‌ای فراملی است که بر تمامی جوامع و اقتصادها تأثیر می‌گذارد و همکاری بین‌المللی را جهت جلوگیری و کنترل آن با اهمیت می‌نماید؛ همچنین با اعتقاد به این که نگرش جامع و چند زمینه‌ای جهت جلوگیری و مبارزه با فساد به نحو مؤثری ضروری می‌باشد؛ همچنین با اعتقاد به این که وجود کمک فنی می‌تواند نقش مهمی را در ارتقاء قابلیت کشورها از جمله از طریق تحکیم ظرفیت و ایجاد روش متداول جهت جلوگیری و مبارزه مؤثر با فساد، ایفا کند؛ با اعتقاد به این که کسب غیرقانونی ثروت فردی به‌ویژه می‌تواند به نهادهای مردم‌سالار، اقتصادهای ملی و حاکمیت قانون ضربه بزند؛ با عزم جلوگیری، کشف و ممانعت مؤثر از نقل و انتقال بین‌المللی دارایی‌هایی که به‌صورت غیرقانونی به‌دست آمده است و تحکیم همکاری‌های بین‌المللی در جهت بازگرداندن دارایی‌ها؛ با اذعان به اصول اساسی فرآیند قانونی مقتضی درجریان‌ات رسیدگی کیفری و رسیدگی‌های مدنی و اداری جهت داوری درخصوص حقوق مربوط به اموال؛ با درنظر داشتن این موضوع که پیشگیری و ریشه‌کنی فساد مسؤولیت تمامی کشورها است و این که آنها باید با یکدیگر و با حمایت و دخالت افراد و گروه‌های خارج از بخش دولتی مثل جامعه مدنی، سازمانهای غیردولتی و سازمانهای جامعه مدار همکاری کنند، البته در صورتی که قرار باشد تلاشهای آنها در این زمینه مؤثر باشد؛ با درنظر داشتن اصول مدیریت مناسب امور عمومی و

اموال دولتی، عدالت، مسؤولیت و برابری در برابر قانون و ضرورت حفاظت از یکپارچگی و شکوفا کردن فرهنگ رد فساد؛ با تقدیر از کار کمیسیون پیشگیری از جرم و عدالت کیفری و دفتر جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری و مبارزه با فساد؛ یادآوری کارهای انجام شده به وسیله سایر سازمانهای منطقه‌ای و بین‌المللی در این زمینه، از جمله فعالیتهای اتحادیه آفریقا، شورای اروپا، شورای همکاری گمرکی (که به سازمان جهانی گمرک نیز معروف است)، اتحادیه اروپا، اتحادیه کشورهای عربی، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی و سازمان کشورهای آمریکایی؛ با در نظر داشتن همراه با قدردانی از اسناد چندجانبه برای جلوگیری و مبارزه با فساد از جمله و به‌ویژه کنوانسیون مبارزه با فساد میان کشورهای آمریکایی مصوب ۲۹ مارس (۱۹۹۶) میلادی ۱۳۷۴/۱/۹ هجری شمسی سازمان کشورهای آمریکایی، کنوانسیون مبارزه با فساد مقامهای جوامع اروپایی یا مقامهای کشورهای عضو اتحادیه اروپا مصوب ۲۶ مه (۱۹۹۷) میلادی ۱۳۷۶/۳/۵ هجری شمسی شورای اتحادیه اروپا، کنوانسیون مبارزه با رشوه‌خواری مقامهای دولتی خارجی در معاملات تجاری بین‌المللی مصوب ۲۷ نوامبر (۱۹۹۷) میلادی ۱۳۷۵/۹/۶ هجری شمسی، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، کنوانسیون حقوق کیفری در مورد فساد مصوب ۲۷ ژانویه (۱۹۹۹) میلادی ۱۳۷۷/۱۱/۷ هجری شمسی کار گروه وزیران شورای اروپا، کنوانسیون حقوق مدنی در مورد فساد مصوب ۴ نوامبر (۱۹۹۹) میلادی ۱۳۷۸/۸/۱۳ هجری شمسی کار گروه وزیران شورای اروپا و کنوانسیون اتحادیه آفریقا در مورد جلوگیری و مبارزه با فساد مصوب ۱۲ ژوئیه (۲۰۰۳) میلادی ۱۳۸۲/۴/۳۱ هجری شمسی اجلاس سران دولتها و کشورهای عضو اتحادیه آفریقا؛ با استقبال از لازم‌الاجراء شدن کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی در تاریخ ۲۹ سپتامبر (۲۰۰۳) میلادی ۱۳۸۲/۷/۷ هجری شمسی، به شرح زیر توافق نموده‌اند:

فصل اول – مقررات عمومی

ماده ۱ – بیان اهداف

اهداف این کنوانسیون عبارتند از:

الف – ارتقاء و تحکیم اقدامات جهت پیشگیری و مبارزه مؤثرتر و کارا تر با فساد.

ب - ارتقاء، تسهیل و حمایت از همکاریهای بین‌المللی و کمکهای فنی در زمینه پیشگیری و مبارزه با فساد از جمله بازگرداندن دارایی‌ها.

پ - ترغیب امانتداری، پاسخگویی و مدیریت مناسب امور عمومی و اموال دولتی.

ماده ۲ - کاربرد اصطلاحات از نظر این کنوانسیون:

الف - «مقام دولتی» اطلاق می‌شود به:

۱- هر شخصی که دارای شغل قانونگذاری، اجرائی، اداری یا قضائی در کشور عضو اعم از انتصابی یا انتخابی و دائم یا موقت باشد و حقوق دریافت کند یا نکند، صرف‌نظر از ارشدیت وی.

۲- هر شخص دیگری که کار دولتی را انجام می‌دهد از جمله برای نهاد یا مؤسسات دولتی یا همان‌طور که در قانون داخلی کشور عضو تعریف شده است و همان‌گونه که در زمینه مربوط قانون کشور عضو به‌کار رفته است، خدمات دولتی ارائه می‌دهد.

۳- هر شخص دیگری که به‌عنوان «مقام دولتی» در قانون کشور عضو تعریف شده باشد، در هر حال از نظر بعضی از اقدامات مندرج در فصل (۲) این کنوانسیون، مقام دولتی به معنی شخصی است که یک کار دولتی را انجام می‌دهد یا همان‌طور که در قانون داخلی کشور عضو تعریف شده است و همان‌گونه که در زمینه مربوط قانون کشور عضو به‌کار رفته است خدمات دولتی ارائه می‌دهد.

ب - «مقام دولتی خارجی» به هر شخصی اطلاق می‌شود که شغل قانونگذاری، اجرائی، اداری یا قضائی یک کشور خارجی را اعم از انتصابی یا انتخابی برعهده دارد و هر شخصی که یک شغل دولتی را برای یک کشور خارجی از جمله یک نهاد یا مؤسسه دولتی انجام می‌دهد.

پ - «مقام یک سازمان عمومی بین‌المللی» به کارمند بین‌المللی یا هر شخصی اطلاق می‌شود که توسط چنین سازمانی مجاز می‌باشد از طرف آن سازمان اقدام نماید.

ت - «اموال» به دارایی‌ها از هر نوع اعم از مادی یا غیرمادی، منقول یا غیرمنقول، ملموس یا غیرملموس و اسناد قانونی یا اسناد مبین حق یا منافع در دارایی‌های مزبور اطلاق می‌شود.

ث - « عواید ناشی از جرم» به هر مالی اطلاق می‌شود که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم از طریق ارتکاب جرم به دست آید.

ج - « مسدود کردن» یا « ضبط»، به جلوگیری موقت از انتقال، تبدیل، فروش یا جابه‌جایی یا برعهده گرفتن موقت مسؤولیت اداره یا کنترل اموال براساس دستور صادره توسط دادگاه یا مرجع صلاحیتدار دیگر اطلاق می‌شود.

چ - « مصادره» که در موارد قابل اعمال شامل زیان و ازدست دادن است به محرومیت دائم از اموال با حکم دادگاه یا مرجع صلاحیتدار دیگر اطلاق می‌شود.

ح - « جرم اصلی» به هر جرمی اطلاق می‌شود که در نتیجه آن، عوایدی حاصل شده است که ممکن است همان‌طور که در ماده (۲۳) این کنوانسیون تعریف شده است به صورت موضوع یک جرم در آید.

خ - « تحویل کنترل شده محموله» به فن تجویز ورود، گذر و خروج محموله‌های غیرقانونی یا مظنون، از قلمرو یک یا چند کشور با آگاهی و تحت نظارت مقامات صلاحیتدار آنها با هدف تحقیق و تفحص درباره یک جرم و شناسایی افراد دخیل در ارتکاب جرم اطلاق می‌شود.

ماده ۳ - دامنه شمول

- ۱- این کنوانسیون طبق شرایط آن جهت پیشگیری، بررسی و پیگرد فساد و مسدود کردن، ضبط، مصادره و بازگرداندن عواید ناشی از جرائم موضوع این کنوانسیون به کار خواهد رفت.
- ۲- از نظر اجراء این کنوانسیون، در رابطه با جرائم احراز شده در آن، ضرورتی ندارد که حتماً منجر به خسارت یا لطمه به اموال دولتی شوند، مگر این‌که به صورت دیگری در آن بیان شده باشد.

ماده ۴ - حفظ حاکمیت

- ۱- کشورهای عضو، تعهدات خود براساس این کنوانسیون را طبق اصول حاکمیت برابر و تمامیت ارضی کشورها و عدم دخالت در امور داخلی سایر کشورها انجام خواهند داد.
- ۲- هیچ چیز در این کنوانسیون، یک کشور عضو را محق نمی‌نماید تا در قلمرو کشور دیگری اعمال صلاحیت و اجراء اموری را بنماید که منحصراً طبق قانون داخلی آن کشور برای مراجع آن کشور در نظر گرفته شده است.

فصل دوم - اقدامات پیشگیرانه

ماده ۵ - سیاستها و اقدامات پیشگیری از فساد

۱- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود، سیاستهای مؤثر و هماهنگ ضد فساد را که مشارکت جامعه را ارتقاء می‌دهد و اصول حاکمیت قانون، مدیریت مناسب امور عمومی و اموال دولتی، یکپارچگی، شفافیت و مسؤولیت‌پذیری را منعکس می‌کند، توسعه داده و اجراء خواهد کرد یا به آنها ادامه خواهد داد.

۲- هر کشور عضو، تلاش خواهد نمود تا اقدامات مؤثری را با هدف پیشگیری از فساد به عمل آورده و آنها را ترغیب کند.

۳- هر کشور عضو، تلاش خواهد نمود تا به صورت متناوب اسناد قانونی مربوط و اقدامات اداری را از نظر تعیین کفایت آنها برای پیشگیری و مبارزه با فساد ارزیابی نماید.

۴- کشورهای عضو، به نحو مقتضی و طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود با یکدیگر و سازمانهای منطقه‌ای و بین‌المللی مربوط در جهت ارتقاء و توسعه اقدامات موضوع این ماده همکاری خواهند نمود. این همکاری ممکن است مشارکت در پروژه‌ها و برنامه‌های بین‌المللی با هدف پیشگیری از فساد را دربر گیرد.

ماده ۶ - نهاد یا نهادهای مسؤول پیشگیری از فساد

۱- هر کشور عضو، براساس اصول اساسی نظام حقوقی یا در صورت اقتضاء، وجود نهاد یا نهادهایی را که به وسیله روشهایی مانند موارد زیر از فساد جلوگیری می‌کنند، تضمین خواهد کرد:

الف - اجراء سیاستهای موضوع ماده (۵) این کنوانسیون و در صورت اقتضاء نظارت و هماهنگی اجراء آن سیاستها.

ب - افزایش و نشر آگاهی درباره پیشگیری از فساد.

۲- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود، به نهاد یا نهادهای موضوع بند (۱) این ماده استقلال لازم را اعطاء خواهد نمود تا این نهاد یا نهادها را قادر سازد وظایف خود را فارغ از نفوذ غیرضروری به نحو

مؤثری انجام دهند و منابع مادی لازم و کارکنان متخصص و آموزشی که چنین کارکنانی ممکن است نیاز داشته باشند تا وظایف خود را انجام دهند، تأمین خواهد نمود.

۳- هر کشور عضو، نام و نشانی مرجع یا مراجعی را که ممکن است در توسعه و اجراء اقدامات ویژه جهت جلوگیری از فساد، سایر کشورهای عضو را یاری دهند، به دبیرکل سازمان ملل متحد اطلاع خواهد داد.

ماده ۷- بخش دولتی

۱- هر کشور عضو، در صورت اقتضاء، براساس اصول اساسی نظام حقوقی خود تلاش خواهد نمود تا نظامهایی را با ویژگیهای زیر جهت استخدام، به کارگیری، حفظ، ارتقاء و بازنشستگی کارمندان و در صورت اقتضاء سایر مقامات دولتی غیرمنتخب اتخاذ و حفظ کند و تحکیم بخشد:

الف - براساس اصول کارایی، شفافیت و معیارهای هدفمند مثل شایستگی، برابری و استعداد باشند.

ب - شامل مراحل کافی جهت گزینش و آموزش افراد برای مقامهای دولتی که به ویژه در برابر فساد آسیب پذیر هستند و در صورت اقتضاء چرخش کاری چنین افرادی برای مشاغل دیگر باشند.

پ - با در نظر گرفتن سطح توسعه اقتصادی کشور عضو، معیارهای پرداخت برابر و پاداش را ارتقاء دهد.

ت - برنامه‌های آموزشی و پرورشی را ارتقاء دهند تا آنها را قادر نمایند که الزامات اجراء مناسب، صحیح و آبرومند وظایف عمومی را برآورده نمایند و آموزش تخصصی و مناسب را ارائه دهند تا آگاهیهای آنها رانسبت به خطرات فساد ذاتی در اجراء وظایفشان ارتقاء دهد. برنامه‌های مزبور ممکن است در موارد قابل اعمال، اشاره به استانداردها یا ضوابط رفتاری داشته باشد.

۲- هر کشور عضو، مطابق با اهداف این کنوانسیون و طبق اصول اساسی قانون داخلی خود اتخاذ اقدامات قانونی و اداری مناسب را مدنظر قرار خواهد داد تا معیارهای مربوط به نامزدی و انتخاب جهت مشاغل دولتی را ارائه دهد.

۳- هر کشور عضو، همچنین مطابق با اهداف این کنوانسیون و براساس اصول اساسی قانون داخلی خود اتخاذ اقدامات اداری و قانونی مقتضی را مدنظر قرار می‌دهد تا شفافیت در تأمین مالی نامزدها را برای مشاغل منتخب دولتی و درجایی که صدق کند تأمین مالی احزاب سیاسی را نیز ارتقاء دهد.

۴- هر کشور عضو، براساس اصول قانون داخلی خود تلاش خواهد کرد تا نظامهایی که شفافیت را ارتقاء می‌دهد و از تنازع منافع جلوگیری می‌نماید، اتخاذ و حفظ کرده و تحکیم بخشد.

ماده ۸ - ضوابط مربوط به رفتار مقامات دولتی

۱- هر کشور عضو، به منظور مبارزه با فساد، طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود یکپارچگی، صداقت و مسؤولیت را در بین مقامات دولتی خود ارتقاء خواهد داد.

۲- هر کشور عضو، به‌ویژه تلاش خواهد نمود تا در چهارچوب نظام حقوقی و سازمانی خود مقررات یا استانداردهای رفتاری را جهت اجراء صحیح، آبرومندانه و مناسب عملکردهای دولتی به کار برد.

۳- هر کشور عضو، به منظور اجراء مفاد این ماده، در صورت اقتضاء براساس اصول اساسی نظام حقوقی خود، ابتکارات مربوط به سازمانهای منطقه‌ای، بین منطقه‌ای و چندجانبه مثل ضوابط بین‌المللی نحوه رفتار مقامات دولتی مندرج در ضمیمه قطعنامه شماره ۵۱/۵۹ مورخ دوازده دسامبر (۱۹۹۶) میلادی ۱۳۷۵/۹/۲۱ هجری شمسی مجمع عمومی را مدنظر قرار می‌دهد.

۴- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی قانون داخلی خود، برقراری اقدامات و نظامهایی را جهت تسهیل گزارش‌دهی فساد به مراجع مربوط توسط مقامات دولتی درموقعی که به‌چنین اعمالی در اجراء وظایف خود برخورد می‌نمایند، مورد بررسی قرار خواهد داد.

۵ - هر کشور عضو، در صورت اقتضاء و طبق اصول اساسی قانون داخلی خود تلاش خواهد نمود تا اقدامات و نظامهای مورد نیاز مقامات دولتی را ایجاد نماید تا در رابطه با فعالیتهای بیرونی خود، استخدام، سرمایه‌گذاری، ذخایر مالی و هدایای کلان یا منافی که ممکن است از آن، تضاد منافع در رابطه با وظایف آنها به‌عنوان مقامات دولتی بروز کند، اظهاریه‌هایی را برای مراجع مربوط تهیه نماید.

۶ - هر کشور عضو، طبق اصول اساسی قانون داخلی خود، اتخاذ اقدامات انضباطی و غیره را نسبت به مقامات دولتی که ضوابط یا مقررات برقرار شده براساس این ماده را نقض می‌کنند، مدنظر قرار خواهد داد.

ماده ۹ - کاربرد دولتی و مدیریت منابع مالی دولتی

۱- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود، اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا نظامهای کارپردازی مناسب را براساس شفافیت، رقابت و معیارهای عینی در تصمیم‌گیری که از جمله در رابطه با جلوگیری از فساد مؤثر هستند برقرار نماید. چنین نظامهایی که ممکن است آستانه ارزشهای مقتضی را در اجراء، مورد توجه قرار دهد، از جمله موارد زیر را مدنظر قرار خواهند داد:

الف - توزیع عمومی اطلاعات مربوط به تشریفات کارپردازی و قراردادهای از جمله اطلاعات مربوط به دعوت برای مناقصه و اطلاعات مربوط درباره اعطاء قراردادهای که برای مناقصه گذاران بالقوه وقت کافی را فراهم می‌آورد تا پیشنهادهای مناقصه خود را تهیه و ارائه دهند.

ب - برقراری شرایط مشارکت از جمله گزینش و معیار اعطاء و مقررات مناقصه و انتشار آنها از قبل.

پ - استفاده از اهداف و معیارهای از پیش تعیین شده جهت تصمیمات مربوط به کارپردازی دولتی به منظور تسهیل تأیید بعدی اجراء درست مقررات یا تشریفات.

ت - نظام مؤثر بررسی داخلی شامل نظام استیناف به منظور حصول اطمینان از وجود چاره‌جوییها و راه‌چاره‌های قانونی در صورتی که قواعد یا تشریفات ایجاد شده به موجب این بند به اجراء در نیاید.

ث - در صورت اقتضاء اقداماتی جهت تنظیم مسائل مربوط به فرد مسؤول کارپردازی مثل اعلام سود در کارپردازیهای دولتی ویژه، بررسی مراحل کاری و نیازهای آموزشی.

۲- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود، اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا شفافیت و مسؤولیت‌پذیری در مدیریت منابع مالی دولتی ارتقاء یابد. چنین اقداماتی از جمله موارد زیر را دربر خواهد گرفت:

الف - تشریفات تصویب بودجه داخلی.

ب - گزارش به موقع درآمدها و هزینه‌ها.

پ - نظام حسابداری و ممیزی استاندارد و نظارت مربوط.

ت - نظامهای مؤثر و کارای مدیریت خطر و کنترل داخلی، و

ث - در صورت اقتضاء اقدام اصلاحی، در صورت عدم رعایت الزامات مقرر به موجب این بند.

۳- هر کشور عضو، اقدامات اداری و مدنی را برحسب ضرورت طبق اصول اساسی قانون داخلی خود اتخاذ خواهد نمود تا یکپارچگی دفتر حسابرسی، سوابق، صورتحسابهای مالی یا سایر اسناد مربوط به درآمدها و هزینه‌های عمومی حفظ و از مخدوش شدن چنین اسنادی جلوگیری شود.

ماده ۱۰ - گزارش‌دهی عمومی

هر کشور عضو، با مدنظر قرار دادن نیاز به مبارزه با فساد، طبق اصول اساسی قانون داخلی خود، برحسب ضرورت اقدامات لازم را اتخاذ خواهد نمود تا شفافیت در بخش دولتی از جمله به تشکیلات، عملکرد و فرآیندهای تصمیم‌گیری آن، ارتقاء یابد. چنین اقداماتی ممکن است از جمله موارد زیر را شامل شود:

الف - اتخاذ مراحل یا مقرراتی که به اعضاء جامعه امکان می‌دهد در صورت اقتضاء اطلاعاتی را درمورد تشکیلات، عملکرد و فرآیندهای تصمیم‌گیری مدیریت دولتی آن و با در نظر گرفتن حراست از زندگی خصوصی و داده‌های شخصی، اطلاعاتی را درمورد تصمیم‌گیریه‌ها و اعمال قانونی که به کلیه اعضاء جامعه مربوط می‌شود، به دست آورند.

ب - در صورت اقتضاء تسهیل تشریفات اداری به منظور تسهیل دسترسی عموم به نهادهای تصمیم‌گیر صلاحیتدار.

پ - انتشار اطلاعاتی که ممکن است گزارش‌های دوره‌ای در خصوص خطرات فساد در مدیریت دولتی آن را دربر گیرد.

ماده ۱۱ - تدابیر مربوط به قوه قضائیه و واحدهای دادستانی

۱- با در نظر گرفتن استقلال قضائی و نقش مهم آن در مبارزه با فساد، هر کشور عضو طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود و بدون خدشه وارد آمدن به استقلال قضائی، اقداماتی را اتخاذ خواهد نمود تا یکپارچگی تقویت شود و از فرصتهای فساد در بین اعضاء قوه قضائیه ممانعت به عمل آید. چنین اقداماتی ممکن است شامل قواعد در خصوص رفتار اعضاء قوه قضائیه شود.

۲- اقداماتی در همان راستا مثل مواردی که طبق بند (۱) این ماده اتخاذ شده است، ممکن است در واحد دادستانی در آن دسته از کشورهای عضوی که در آنجا بخشی از قوه قضائیه را تشکیل نمی‌دهد، اما از استقلال شبیه قوه قضائیه برخوردار است معرفی و به‌اجراء درآید.

ماده ۱۲ - بخش خصوصی

۱- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی قوانین داخلی خود، اقداماتی را اتخاذ خواهند نمود تا از فساد بخش خصوصی جلوگیری کند، استانداردهای حسابرسی و ممیزی را در بخش خصوصی ارتقاء دهد و در صورت اقتضاء مجازاتهای مؤثر، بازدارنده مدنی، اداری یا کیفری مناسب را به خاطر قصور در پیروی از چنین اقداماتی، در نظر بگیرد.

۲- اقدامات جهت دستیابی به این اهداف، ممکن است از جمله شامل موارد زیر شود:

الف - ارتقاء همکاری بین نهادهای مجری قانون و واحدهای خصوصی مربوط.

ب - ترغیب توسعه استانداردها و تشریفات طراحی شده جهت حفظ یکپارچگی واحدهای خصوصی مربوط از جمله نحوه رفتار جهت اجراء درست، آبرومندان و مناسب فعالیتهای شغلی و کلیه حرف مربوط و جلوگیری از تنازع منافع و جهت ارتقاء استفاده از رویه‌های تجاری مناسب در بین مشاغل و در روابط قراردادی مشاغل با دولت.

پ - ارتقاء شفافیت در بین واحدهای خصوصی از جمله در صورت اقتضاء اقداماتی در خصوص هویت اشخاص حقیقی و حقوقی دخیل در ایجاد و مدیریت شخصیت حقوقی شرکتها.

ت - پیشگیری از سوء استفاده از تشریفات مربوط به واحدهای خصوصی از جمله تشریفات مربوط به یارانه‌ها و پروانه‌های اعطاء شده توسط مراجع دولتی جهت فعالیتهای بازرگانی.

ث - جلوگیری از تعارض منافع از طریق وضع محدودیتهای به‌نحو مقتضی و برای مدت معقولی بر فعالیتهای حرفه‌ای مقامات دولتی قبلی یا استخدام مقامات دولتی توسط بخش خصوصی بعد از استعفاء یا بازنشستگی در صورتی که چنین فعالیتهای یا استخدامها به‌طور مستقیم به وظایفی مربوط شود که این‌گونه مقامات دولتی در زمان تصدی برعهده یا بر آنها نظارت داشته‌اند.

ج - تضمین این که مؤسسات خصوصی با مدنظر قراردادن ساختار و اندازه خود، کنترل‌های ممیزی داخلی کافی جهت کمک به جلوگیری و کشف فساد را دارند و این که حسابها و صورتحسابهای مالی لازم چنین مؤسسات خصوصی مشمول ممیزی مناسب و تشریفات تأیید قرار گیرد.

۳- هر کشور عضو، جهت پیشگیری از فساد، طبق قوانین و مقررات خود که مربوط به حفظ دفاتر و سوابق، اعلام کتبی وضع مالی و استانداردهای ممیزی و حسابرسی است، اقدامات مقتضی را جهت ممنوع کردن اعمال زیر که با هدف ارتکاب هر یک از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون انجام شده است، اتخاذ خواهد نمود:

الف - دایر کردن حسابهای خارج از دفاتر.

ب - دایر کردن معاملات مخفی یا معاملاتی که به اندازه کافی مشخص نیستند.

پ - ثبت هزینه‌هایی که وجود خارجی ندارد.

ت - ثبت دیون همراه با شناسایی نادرست اهداف آنها.

ث - استفاده از اسناد جعلی؛ و

ج - نابودی عمدی اسناد حسابداری قبل از موعدی که قانون پیش‌بینی کرده است.

۴- هر کشور عضو، اجازه کسر مالیات هزینه‌های تشکیل دهنده رشوه‌خواری را که یکی از عناصر تشکیل دهنده جرائم احراز شده براساس مواد (۱۵) و (۱۶) این کنوانسیون می‌باشد و در صورت اقتضاء سایر هزینه‌های متحمل شده در پیشبرد رفتار فسادآور را نخواهد داد.

ماده ۱۳ - مشارکت جامعه

۱- هر کشور عضو، در چهارچوب امکانات خود و طبق اصول اساسی قانون داخلی خود، اقدامات مقتضی را به عمل خواهد آورد تا شرکت فعالانه افراد و گروه‌های خارج از بخش دولتی مثل جامعه مدنی، سازمانهای غیردولتی و سازمانهای جامعه‌مدار را جهت جلوگیری و مبارزه با فساد، ارتقاء دهد و آگاهی عمومی را در رابطه با وجود، علل و شدت و تهدید فساد ارتقاء دهد. مشارکت باید با انجام اقداماتی مانند موارد زیر تقویت شود:

الف - ارتقاء شفافیت و مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری.

ب - تضمین این امر که مردم دسترسی مؤثر به اطلاعات دارند.

پ - انجام فعالیتهای مربوط به اطلاع‌رسانی همگانی که به عدم تحمل فساد و نیز برنامه‌های آموزشی مردمی از جمله برنامه‌های درسی مدارس و دانشگاهها کمک می‌کند.

ت - ارج نهادن، ارتقاء و حمایت از آزادی جهت یافتن، دریافت، نشر و توزیع اطلاعات مربوط به فساد.

این آزادی ممکن است منوط به بعضی محدودیتها باشد اما اینها فقط همانهایی خواهند بود که قانون تعیین کرده و برای موارد زیر لازم هستند:

(۱) - احترام به حقوق یا حیثیت دیگران.

(۲) - حفظ امنیت ملی یا نظم عمومی یا بهداشت یا اخلاق عمومی.

۲- هر کشور عضو اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا تضمین کند که نهادهای ضدفساد مربوط موضوع این کنوانسیون برای مردم شناخته شده‌اند و در صورت اقتضاء دسترسی به این نهادها را جهت گزارش‌دهی، از جمله به صورت ناشناس از هر حادثه‌ای که ممکن است طبق این کنوانسیون جرم تلقی شود، فراهم خواهد آورد.

ماده ۱۴ - اقداماتی جهت پیشگیری از پولشویی

۱- هر کشور عضو، موارد زیر را انجام خواهد داد:

الف - تشکیل نظام جامع نظارتی و کنترلی داخلی برای بانکها و سازمانهای مالی غیربانکی از جمله اشخاص حقیقی یا حقوقی که خدمات رسمی یا غیررسمی جهت انتقال پول یا اشیاء ارزشمند ارائه می‌دهند و در صورت اقتضاء سایر نهادها به‌ویژه آنهایی که مستعد پولشویی هستند، در چهارچوب صلاحیت خود به‌منظور جلوگیری و کشف تمامی اشکال پولشویی. این نظام برشرایطی که مشتری باید داشته باشد و در صورت اقتضاء شناسایی مالک منافع، حفظ سوابق و گزارش نمودن معاملات مشکوک تأکید خواهد کرد.

ب - بدون خدشه وارد آمدن به ماده (۴۶) این کنوانسیون، تضمین این که مراجع اداری، نظارتی، مجری قانون و سایر مراجع متعهد به مبارزه با پولشویی (از جمله و در صورت اقتضاء به موجب قانون داخلی، مراجع قضائی) این توانایی را دارند تا در سطوح ملی و بین‌المللی در چهارچوب شرایطی که قانون داخلی آن تعیین کرده است همکاری و تبادل اطلاعات نمایند و بدین منظور ایجاد واحد اطلاعاتی مالی را مدنظر قرار خواهد داد تا به عنوان مرکز ملی جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و نشر اطلاعات مربوط به پولشویی بالقوه خدمت کند.

۲- کشورهای عضو، اجراء اقدامات امکانپذیر را جهت شناسایی و نظارت بر نقل و انتقال پول و اسناد قابل انتقال در طول مرزهای خود با رعایت تضمین‌هایی به منظور حصول اطمینان از استفاده مناسب از اطلاعات، بدون این که مانع نقل و انتقال سرمایه قانونی شود مدنظر قرار خواهند داد. چنین اقداماتی ممکن است شامل الزام افراد و حرف به گزارش انتقال مقادیر معتدبه وجه و اسناد قابل انتقال شود.

۳- کشورهای عضو، اجراء اقدامات مقتضی و امکانپذیر را مدنظر قرار خواهند داد تا مؤسسات مالی از جمله فرستندگان وجوه را ملزم به موارد زیر نمایند:

الف - جهت انتقال الکترونیکی وجوه و پیامهای مربوط، اطلاعات دقیق و معنی‌دار را در رابطه با شخص بانی بر روی فرم درج کنند.

ب - چنین اطلاعاتی را در سراسر زنجیره پرداخت حفظ کنند؛ و

پ - اجراء اقدامات امنیتی دقیق، جهت انتقال وجوهی که حاوی اطلاعات کامل در خصوص شخص بانی نیست.

۴- در راستای ایجاد نظام نظارتی و کنترلی طبق این ماده و بدون خدشه وارد آمدن به هر ماده دیگر این کنوانسیون، از کشورهای عضو درخواست می‌شود تا از ابتکارات مربوط به سازمانهای منطقه‌ای، بین‌المللی و چندجانبه علیه پولشویی استفاده کنند.

۵ - کشورهای عضو، تلاش خواهند نمود تا همکاریهای جهانی، منطقه‌ای، زیرمنطقه‌ای و دوجانبه را در بین مراجع نظارتی قضائی، مجری قانون و مالی به منظور مبارزه با پولشویی گسترش دهند.

فصل سوم - جرم‌انگاری و اجراء قانون

ماده ۱۵ - ارتشاء مقامات دولتی داخلی

هر کشور عضو، اقدامات قانونی و سایر اقدامات لازم را اتخاذ خواهد نمود تا موارد زیر زمانی که به صورت عمدی ارتکاب یافته باشند، به عنوان جرائم کیفری به حساب آیند:

الف - وعده، ارائه یا دادن امتیاز بی‌مورد به یک مقام دولتی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم برای خود آن مقام یا هر شخص یا واحد دیگر برای این که آن مقام در انجام وظایف رسمی خود عملی را انجام دهد یا از انجام آن اجتناب ورزد.

ب - درخواست یا قبول امتیاز بی‌مورد از طرف یک مقام دولتی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم برای خود آن مقام یا هر شخص یا واحد دیگر برای این که آن مقام در انجام وظایف رسمی خود عملی را انجام دهد یا از انجام آن اجتناب ورزد.

ماده ۱۶ - ارتشاء مقامهای دولتی خارجی و مقامهای سازمانهای عمومی بین‌المللی

۱- هر کشور عضو، قوانین و سایر اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا وعده، ارائه یا دادن یک امتیاز بی‌مورد به یک مقام دولتی خارجی یا مقام سازمان عمومی بین‌المللی برای خود آن مقام یا هر شخص یا واحد دیگر برای این که آن مقام در انجام وظایف رسمی خود عملی را انجام دهد یا از انجام آن اجتناب ورزد یا برای این که کسب و کاری را بدست آورد یا حفظ کند یا سایر امتیازهای بی‌مورد در ارتباط با رفتار تجارت بین‌الملل، در صورتی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، جرم تلقی گردد.

۲- هر کشور عضو، اتخاذ قوانین و سایر اقدامات ضروری را مورد بررسی قرار خواهد داد تا درخواست یا قبول امتیاز بی‌مورد توسط یک مقام دولتی خارجی یا مقام سازمان عمومی بین‌المللی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم برای خود آن مقام یا هر شخص یا واحد دیگر برای این که آن مقام در انجام وظایف رسمی خود عملی را انجام دهد یا از انجام آن اجتناب ورزد، در صورتی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، جرم تلقی گردد.

ماده ۱۷ - حیف و میل، اختلاس و استفاده غیرمجاز از اموال توسط مقامهای دولتی

هر کشور عضو، قوانین و سایر اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا حیف و میل، اختلاس و دیگر استفاده‌های غیرمجاز از هر مال یا وجوه دولتی یا شخصی یا اوراق بهادار یا هر چیز دیگر با ارزشی توسط مقام دولتی در جهت منافع خود یا هر شخص یا واحد دیگر که بنا به موقعیت شغلی او به وی واگذار شده است، در صورتی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، جرم تلقی گردد.

ماده ۱۸ - اعمال نفوذ در معاملات

هر کشور عضو، قوانین و سایر اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا موارد زیر، زمانی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، جرم تلقی گردد:

الف - وعده، ارائه یا دادن امتیاز بی مورد به یک مقام دولتی یا هر شخص دیگر به صورت مستقیم یا غیرمستقیم برای این که آن مقام دولتی یا شخص از نفوذ واقعی یا فرضی خود با هدف کسب امتیاز بی مورد از اداره یا مرجع دولتی کشور عضو برای شخص برانگیزنده این عمل یا هر شخص دیگر سوء استفاده کند.

ب - درخواست یا قبول مستقیم یا غیرمستقیم امتیاز بی مورد از طرف مقام دولتی یا هر شخص دیگر برای خود آن مقام یا شخص دیگر برای این که آن مقام دولتی یا آن شخص از نفوذ واقعی یا فرضی خود با هدف کسب امتیاز بی مورد از اداره یا مرجع دولتی کشور عضو سوء استفاده نماید.

ماده ۱۹ - سوء استفاده از وظایف

هر کشور عضو، اتخاذ قوانین و سایر اقدامات مقتضی را مدنظر قرار خواهد داد تا سوءاستفاده از وظایف یا جایگاه یعنی اجراء یا قصور در اجراء عملی برخلاف قوانین توسط مقام دولتی در حین انجام وظایف خود به منظور کسب امتیاز بی مورد برای خود یا شخص یا واحد دیگر، موقعی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، به عنوان جرم کیفری تلقی شود.

ماده ۲۰ - دارا شدن من غیرحق

هر کشور عضو، با توجه به قانون اساسی و اصول اساسی نظام حقوقی خود، اتخاذ قوانین و سایر اقدامات لازم را مدنظر قرار می دهد تا دارا شدن من غیرحق یعنی افزایش چشمگیر داراییهای یک مقام دولتی را که به

صورت معقول نمی تواند در ارتباط با درآمد قانونی خود توضیح دهد، موقعی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، جرم کیفری تلقی شود.

ماده ۲۱ - ارتشاء در بخش خصوصی

هر کشور عضو، اتخاذ قوانین و سایر اقدامات مقتضی را مدنظر قرار خواهد داد تا موارد زیر در صورتی که به صورت عمدی در خلال فعالیتهای اقتصادی، مالی یا بازرگانی ارتکاب یافته باشد، جرم کیفری تلقی شود:

الف - وعده، ارائه یا دادن مستقیم یا غیرمستقیم امتیاز بی مورد به هر شخص، که در هر جایگاهی برای بخش خصوصی فعالیت یا آن را اداره می کند برای خود آن شخص یا شخص دیگر برای این که وی با زیرپا گذاشتن وظایف خود، عملی را انجام دهد یا از انجام آن خودداری نماید.

ب - درخواست یا قبول مستقیم یا غیرمستقیم امتیاز بی مورد توسط هر شخص که در هر جایگاهی برای بخش خصوصی فعالیت یا آن را اداره می کند برای خود آن شخص یا شخص دیگر برای این که وی با زیرپا گذاشتن وظایف خود، عملی را انجام دهد یا از انجام آن اجتناب ورزد.

ماده ۲۲ - اختلاس اموال در بخش خصوصی

هر کشور عضو، اتخاذ قوانین و سایر اقدامات مقتضی را مدنظر قرار خواهد داد تا ارتکاب اختلاس در حین فعالیتهای اقتصادی، مالی یا بازرگانی، توسط شخصی که در هر جایگاهی در بخش خصوصی فعالیت می کند یا آن را اداره می کند، از هر مالی، وجوه خصوصی یا اوراق بهادار یا هر چیز با ارزشی که به موجب جایگاه شغلی وی، به او واگذار شده است، در صورتی که به صورت عمدی ارتکاب یافته باشد، به عنوان جرم کیفری تلقی گردد.

ماده ۲۳ - تطهیر عواید ناشی از جرم

۱- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی قوانین داخلی خود، قوانین و اقداماتی ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا موارد زیر در صورتی که به صورت عمدی ارتکاب یابد، جرم کیفری تلقی گردد:

الف -

(۱) تبدیل یا انتقال اموالی که مشخص است از عواید جرم به دست آمده است، با هدف تغییر دادن یا مخفی کردن منشاء غیرقانونی اموال یا کمک به هر شخصی که در ارتکاب جرم منتسب، دخیل بوده است، به منظور گریز از عواقب قانونی عمل خود.

(۲) تغییر دادن یا مخفی کردن ماهیت واقعی، منبع، موقعیت، انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت یا حقوق در رابطه با اموالی که مشخص است از عواید جرم به دست آمده است.

ب - با رعایت مفاهیم بنیادی نظام حقوقی خود:

(۱) استملاک، مالکیت یا استفاده از اموالی که در زمان دریافت، مشخص است که از عواید جرم به دست آمده است.

(۲) مشارکت، همکاری یا تبانی در توطئه جهت ارتکاب، تلاش برای ارتکاب و کمک، برانگیختن، تسهیل و مشاوره در ارتکاب هر جرمی که طبق این ماده احراز شده است.

۲- از نظر اجراء یا به کارگیری بند (۱) این ماده:

الف - هر کشور عضو، در صدد خواهد بود تا بند (۱) این ماده را تا گسترده‌ترین حد جرائم منتسب به کار گیرد.

ب - هر کشور عضو، حداقل حد جامعی از تخلفات کیفری احراز شده طبق این کنوانسیون را به عنوان جرائم انتسابی به حساب خواهد آورد.

پ - از نظر ردیف (ب) فوق، جرائم انتسابی، شامل جرائم ارتکاب یافته هم در داخل و هم خارج از حوزه صلاحیت کشور عضو مورد بحث خواهد بود. به هر حال جرائم ارتکابی در خارج از حوزه صلاحیت یک کشور عضو تنها زمانی جرم کیفری تلقی خواهد شد که رفتار مربوط، طبق قانون داخلی کشوری که جرم در آن ارتکاب یافته است، جرم کیفری تلقی شود و طبق قانون داخلی کشور عضوی که این ماده را اعمال یا اجراء می‌نماید در صورت ارتکاب در آنجا نیز، جرم کیفری تلقی شود.

ت - هر کشور عضو، نسخی از قوانینی که این ماده را قابل اجراء می‌سازد و هر تغییر بعدی چنین قوانینی یا شرح مربوط به آن را به دبیرکل سازمان ملل متحد ارائه خواهد داد.

ث - چنانچه اصول اساسی قوانین داخلی یک کشور عضو مقرر کند، آن کشور می تواند تصریح کند که جرائم درج شده در بند(۱) این ماده در رابطه با افرادی که جرم انتسابی را مرتکب شده‌اند، اعمال نمی شود.

ماده ۲۴ - اختفاء

هر کشور عضو، بدون خدشه وارد آمدن به مفاد ماده(۲۳) این کنوانسیون، اتخاذ قوانین و سایر اقدامات مقتضی را مدنظر قرار خواهد داد تا بعد از ارتکاب هر یک از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون و بدون این که شخص در چنین جرائمی شرکت داشته باشد، مخفی نمودن یا ادامه نگهداری اموالی که شخص دخیل می داند که چنین اموالی ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون می باشد، در صورتی که این امر عمداً صورت گرفته باشد، جرم کیفری تلقی شود.

ماده ۲۵ - ممانعت از اجراء عدالت

هر کشور عضو، قوانین و سایر اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا موارد زیر در صورتی که به صورت عمدی صورت گیرد، جرم کیفری تلقی گردد:

الف - استفاده از زور، تهدید یا ارباب یا وعده، ارائه یا دادن امتیاز بی مورد برای برانگیختن شهادت دروغ یا دخالت در شهادت دادن یا ارائه مدارک و شواهد در دادرسی مربوط به ارتکاب جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون.

ب - استفاده از زور، تهدید یا ارباب برای مداخله در اجراء وظایف رسمی یک مقام قضائی یا مجری قانون در ارتباط با ارتکاب جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، هیچ چیز در این بند خدشه‌ای به حق کشورهای عضو برای وضع قوانینی که سایر طبقات مقامهای دولتی را مورد محافظت قرار می دهد، وارد نمی آورد.

ماده ۲۶ - مسؤولیت اشخاص حقوقی

۱- هر کشور عضو، طبق اصول حقوقی خود اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا در رابطه با شرکت در جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، مسؤولیت اشخاص حقوقی را مشخص نماید.

۲- با توجه به اصول حقوقی کشور عضو، مسؤولیت اشخاص حقوقی ممکن است کیفری، مدنی یا اداری باشد.

۳- چنین مسؤولیتی بدون خدشه وارد آوردن به مسؤولیت کیفری اشخاص حقیقی که جرائم را مرتکب شده‌اند، خواهد بود.

۴- هر کشور عضو، به‌ویژه تضمین خواهد نمود که اشخاص حقوقی که طبق این ماده مسؤول شناخته می‌شوند مشمول مجازاتهای مؤثر، متناسب و کیفری یا غیر کیفری بازدارنده می‌شوند.

ماده ۲۷ - مشارکت در جرم و شروع به جرم

۱- هر کشور عضو، قوانین و اقدامات لازم دیگر را اتخاذ خواهد نمود تا طبق قانون داخلی خود، مشارکت در هر سمتی مثل شراکت، معاونت یا تحریک جرمی که طبق این کنوانسیون احراز شده، جرم کیفری تلقی شود.

۲- هر کشور عضو، می‌تواند قوانین و سایر اقدامات ضروری را اتخاذ نماید تا طبق قوانین داخلی خود، هر تلاشی جهت ارتکاب جرمی که طبق این کنوانسیون احراز شده، جرم کیفری تلقی شود.

۳- هر کشور عضو، می‌تواند قوانین و سایر اقدامات لازم را اتخاذ نماید تا طبق قانون داخلی خود، آمادگی جهت جرم احراز شده براساس این کنوانسیون به‌عنوان جرم کیفری تلقی شود.

ماده ۲۸ - آگاهی، قصد و نیت به‌عنوان عناصر جرم

آگاهی، قصد یا نیت لازم به‌عنوان عنصر جرم احراز شده براساس این کنوانسیون ممکن است از وضعیت واقعی عینی استنتاج شود.

ماده ۲۹ - قاعده مرور زمان

هر کشور عضو، در صورت اقتضاء طبق قانون داخلی خود، قاعده مرور زمان طولانی را برقرار خواهد نمود که در آن دادرسیهای هر جرم احراز شده طبق این کنوانسیون را آغاز نماید و در صورتی که مجرم مورد ادعا از اجراء عدالت گریخته باشد، قاعده مرور زمان طولانی‌تر را برقرار یا تعلیق قاعده مرور زمان را پیش‌بینی خواهد کرد.

ماده ۳۰ - پیگرد، رسیدگی قضائی و مجازات

۱- کشور عضو، ارتکاب جرم احراز شده طبق این کنوانسیون را منوط به مجازاتهایی خواهد نمود که سنگینی جرم را مدنظر قرار می‌دهند.

۲- کشور عضو، طبق نظام قانونی و اصول قانون اساسی خود، اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا توازن مناسب بین هر مصونیت یا مزایای قضائی اعطاء شده به مقامات دولتی خود برای انجام وظایف آنها و در صورت لزوم امکان رسیدگی، پیگرد و رسیدگی قضائی مؤثر جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون ایجاد و حفظ شود.

۳- کشور عضو، تلاش خواهد نمود تا تضمین کند که هرگونه صلاحدید

حق اعمال قضاوت شخصی به موجب قانون داخلی آن در مورد پیگرد افراد به خاطر جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون به منظور به حداکثر رساندن کارآیی اقدامات مربوط به اجراء قانون در رابطه با این جرائم و با توجه به ضرورت ممانعت از ارتکاب چنین جرائمی اعمال می شود.

۴- هر کشور عضو، در مورد جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، طبق قانون داخلی خود و با توجه مقتضی به حق دفاع، اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا خواستار تضمین این امر شود که شرایط برقرار شده در رابطه با تصمیمات مربوط به آزادی تا زمان محاکمه یا استیناف، ضرورت تضمین حضور متهم در دادرسیهای کیفری بعدی را مدنظر قرار می دهد.

۵ - هر کشور عضو در زمان رسیدگی به موضوع آزادی زودرس یا آزادی مشروط اشخاصی که به خاطر چنین جرائمی محکوم شده اند، سنگینی جرائم مربوط را مدنظر قرار خواهد داد.

۶ - هر کشور عضو تا حدی که با اصول اساسی نظام حقوقی آن مطابقت داشته باشد، برقراری رویه‌هایی را مدنظر قرار می دهد تا از طریق آنها مقام دولتی متهم به جرم، برکنار، معلق یا با در نظر داشتن احترام به اصل فرض بر بیگناهی، مجدداً توسط مرجع صلاحیتدار به کار گمارده شود.

۷- هر کشور عضو در صورتی که سنگینی جرم ایجاب کند تا حدی که مطابق با اصول اساسی نظام حقوقی آن باشد با حکم دادگاه یا هر وسیله مناسب دیگری برای مدتی که قانون داخلی آن تعیین کرده است، برقراری رویه‌هایی را جهت عدم صلاحیت اشخاصی که محکوم به جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون هستند، در موارد زیر مدنظر قرار خواهد داد:

الف - تصدی سمت دولتی.

ب - تصدی سمت در مؤسسه‌ای که دولت مالک تمامی یا بخشی از آن باشد.

۸ - بند(۱) این ماده خدشه‌ای به حق اعمال اختیارات انضباطی توسط مقامات صلاحیتدار نسبت به کارکنان وارد نخواهد کرد.

۹- هیچ چیز در این کنوانسیون بر اصل توصیف جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون و دفاعیات قانونی قابل اجراء یا سایر اصول حقوقی حاکم بر قانونی بودن رفتاری که برای قانون داخلی کشور عضو در نظر گرفته شده است، تأثیر نخواهد گذاشت و چنین جرائمی طبق قانون مزبور مورد پیگرد و مجازات قرار خواهد گرفت.

۱۰- کشورهای عضو تلاش خواهند نمود تا افرادی که به جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون محکوم شده‌اند را مجدداً وارد جامعه کنند.

ماده ۳۱ - مسدود کردن، ضبط و مصادره

۱- هر کشور عضو تا سرحد امکان در چهارچوب نظام حقوقی خود اقدامات لازم را اتخاذ خواهد نمود تا مصادره موارد زیر را مقدور سازد:

الف - عواید حاصل از جرائمی که براساس این کنوانسیون احراز شده یا اموالی که ارزش آن برابر با چنین عوایدی باشد.

ب - اموال، تجهیزات یا سایر وسایلی که در جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون به کار رفته یا تصمیم بر این بوده که در آنها به کار رود.

۲- هر کشور عضو اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا جهت مصادره نهایی، شناسایی، ردیابی، مسدود کردن یا ضبط هر مورد موضوع بند (۱) این ماده را میسر سازد.

۳- هر کشور عضو طبق قانون داخلی خود اقدامات قانونی و سایر اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا امور مربوط به اموال مسدود، ضبط و مصادره شده مشمول بندهای (۱) و (۲) این ماده را توسط مقامهای صلاحیتدار اداره کند.

۴- چنانچه بخشی یا کل چنین عواید حاصل از جرم به اموال دیگر تبدیل یا تغییر شکل داده شده باشد، چنین اموالی مشمول اقدامات موضوع این ماده به جای آن عواید خواهد بود.

۵ - چنانچه چنین عواید حاصل از جرم با اموال به دست آمده از منابع قانونی مخلوط شده باشد، بدون خدشه وارد آوردن به هرگونه اختیار مربوط به مسدود یا ضبط کردن، چنین اموالی تا حد ارزش برآورده شده عواید مخلوط شده مشمول مصادره خواهد بود.

۶ - درآمد یا منافع حاصل از عواید جرم، از اموالی که چنین عواید حاصل از جرم به آن تغییر شکل داده یا تبدیل شده باشد یا از اموالی که چنین عواید حاصل از جرم با آن مخلوط شده باشد نیز مشمول اقدامات موضوع این ماده، به همان روش و همان میزان عواید حاصل از جرم خواهد بود.

۷- از نظر این ماده و ماده (۵۵) این کنوانسیون، هر کشور عضو به دادگاهها و سایر مقامات صلاحیتدار خود این اختیار را خواهد داد تا دستور دهند که سوابق بانکی، مالی یا بازرگانی در دسترس قرار گیرد یا ضبط شود. یک کشور عضو به موجب مفاد این بند به دلیل محرمانه بودن امور بانکی، از انجام اقدامات خودداری نخواهد کرد.

۸ - کشورهای عضو می توانند امکان ملزم بودن این که مجرم، منشاء قانونی بودن چنین عواید مورد ادعای ناشی از جرم یا سایر اموال مشمول مصادره را نشان دهد تا حدی که چنین الزامی مطابق با اصول اساسی قانون داخلی آن و ماهیت دادرسی های قضائی یا سایر دادرسی ها باشد، مورد بررسی قرار دهند.

۹- مفاد این ماده به نحوی تفسیر نخواهد شد که به حقوق شخص ثالث با حسن نیت، لطمه وارد آورد.

۱۰- هیچ چیز در این ماده بر این اصل که اقداماتی که به آن

مستند هستند طبق آن و با رعایت مفاد قانون داخلی کشور عضو تعریف شده و به اجراء درخواهند آمد، تأثیر نخواهد داشت.

ماده ۳۲ - حمایت از شهود، کارشناسان و قربانیان

۱- هر کشور عضو، براساس نظام حقوقی داخلی خود و در چهارچوب امکانات خود اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا از شهود و کارشناسانی که درخصوص جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون شهادت می دهند و در صورت اقتضاء اقارب و سایر اشخاص نزدیک به آنها درمقابل تلافی یا تهدید بالقوه، حمایت مؤثر به عمل آورد.

۲- اقداماتی که در بند (۱) این ماده پیش‌بینی شده است، ممکن است بدون خدشه وارد آوردن به حقوق متهم از جمله رعایت تشریفات قانونی، شامل موارد زیر شود:

الف - برقراری رویه‌هایی جهت حمایت فیزیکی از چنین افرادی، از جمله تا حدی که ممکن و شدنی باشد، جابه‌جایی آنها و در صورت اقتضاء عدم افشاء یا محدودیت افشای اطلاعات مربوط به هویت و این که چنین افرادی کجا هستند.

ب - تأمین قواعد مستند که به شهود و کارشناسان این امکان را بدهد تا به روشی شهادت دهند تا سلامت چنین افرادی تضمین شود، مانند فراهم آوردن امکان ادای شهادت از طریق استفاده از فناوری ارتباطی مثل ویدئو و سایر وسایل مناسب.

۳- کشورهای عضو، انعقاد موافقتنامه یا ترتیباتی با سایر کشورها را جهت تغییر محل زندگی افراد موضوع بند (۱) این ماده، مدنظر قرار خواهند داد.

۴- مفاد این ماده در مورد قربانیان، تا حدی که به‌عنوان شهود هستند، اعمال خواهد شد.

۵ - هر کشور عضو، با توجه به قانون داخلی خود به‌گونه‌ای عمل خواهد کرد که نظرات و نگرانیهای قربانیان در مراحل مناسب دادرسیهای کیفری علیه مجرمان به روشی که به حق دفاع لطمه وارد نیاورد، ارائه گردد و مدنظر قرار گیرد.

ماده ۳۳ - حمایت از افراد گزارش دهنده

هر کشور عضو، گنجانیدن اقدامات مقتضی را به منظور تأمین حمایت از هر کسی که با حسن نیت و بنا به دلایل معقول، هر واقعیت مربوط به جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون را به مقامات صلاحیتدار گزارش دهد در برابر هر رفتار غیرقابل توجیه، در نظام حقوقی داخلی خود مورد بررسی قرار خواهد داد.

ماده ۳۴ - عواقب فساد

هر کشور عضو، با توجه مقتضی به حقوق افراد ثالث که با حسن نیت حاصل شده است، طبق اصول اساسی قانون داخلی خود اقداماتی را اتخاذ خواهد نمود تا با پیامدهای فساد مقابله نماید. در این چهارچوب،

کشورهای عضو می‌توانند فساد را عامل مربوط در جریان‌ات رسیدگی حقوقی برای لغو یا فسخ قرارداد، پس گرفتن امتیاز یا سایر اسناد مشابه تلقی نمایند یا هر عمل جبرانی دیگری را انجام دهند.

ماده ۳۵ - جبران زیان

هر کشور عضو، اقدامات ضروری را طبق اصل قانون داخلی خود اتخاذ خواهد نمود تا تضمین کند افراد یا واحدهایی که در اثر فساد متحمل زیان شده‌اند، حق دارند تا علیه اشخاصی که مسؤول آن زیان هستند به منظور دریافت خسارت، اقامه دعوی نمایند.

ماده ۳۶ - مراجع تخصصی

هر کشور عضو، طبق اصول اساسی نظام حقوقی خود، وجود نهاد یا نهادها یا افراد متخصص در مبارزه با فساد از طریق اجراء قانون را تضمین خواهد نمود. طبق اصول اساسی نظام کشور به عضو چنین نهاد یا نهادها یا افرادی، استقلال لازم اعطاء خواهد شد تا بتوانند به نحو مؤثر و بدون نفوذ نامعقول، وظایف خود را انجام دهند. چنین افراد یا کارکنان چنین نهاد یا نهادهایی باید از آموزش و منابع مناسب برخوردار باشند تا بتوانند وظایف خود را انجام دهند.

ماده ۳۷ - همکاری با مراجع مجری قانون

۱- هر کشور عضو، اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا افرادی را که در ارتکاب جرم احراز شده برطبق این کنوانسیون شرکت می‌کنند یا کرده‌اند، ترغیب نماید تا اطلاعات مفید را به مراجع صلاحیتدار برای اهداف تحقیقاتی و استنادی ارائه دهند و کمک واقعی ویژه به مراجع صلاحیتدار بنمایند تا به محروم کردن مجرمان از عواید جرم و پس گرفتن چنین عوایدی کمک شود.

۲- هر کشور عضو، در موارد مقتضی، امکان تخفیف مجازات متهمی را که همکاری اساسی در رابطه با رسیدگی یا پیگرد جرم احراز شده طبق این کنوانسیون بنماید، مدنظر قرار خواهد داد.

۳- هر کشور عضو، طبق اصول اساسی قانون داخلی خود، امکان اعطاء مصونیت از پیگرد نسبت به فردی که همکاری اساسی را در جریان رسیدگی یا پیگرد جرم احراز شده براساس این کنوانسیون نموده است، مدنظر قرار خواهد داد.

۴- حمایت از چنین افرادی همانطور که در ماده (۳۲) این کنوانسیون پیش‌بینی شده است، با اعمال تغییرات لازم، انجام خواهد شد.

۵ - چنانچه شخص موضوع بند(۱) این ماده که در کشور عضو می‌باشد، بتواند کمک اساسی را به مراجع صلاحیتدار کشور عضو دیگر ارائه دهد، کشورهای عضو مربوط طبق قانون داخلی خود درخصوص این ارائه بالقوه رفتار مندرج در بندهای(۲) و(۳) این ماده توسط کشور عضو دیگر می‌توانند انعقاد موافقتنامه یا ترتیباتی را مورد بررسی قرار دهند.

ماده ۳۸ - همکاری بین مراجع ملی

هر کشور عضو، اقداماتی که ممکن است ضروری باشد را طبق قانون داخلی اتخاذ خواهد نمود تا از یک طرف همکاری بین مراجع دولتی و نیز مقامات دولتی و از طرف دیگر مراجع مسؤول تحقیقات و پیگرد جرائم کیفری را تشویق نماید. این همکاریها ممکن است شامل موارد زیر شود:

الف - مطلع نمودن مراجع اخیر از ابتکارات خود، چنانچه زمینه‌های معقول برای اعتقاد به ارتکاب هر

یک از جرائم احراز شده براساس مواد(۱۵)،(۲۱) و (۲۳) این کنوانسیون وجود داشته باشد؛ یا

ب - ارائه تمامی اطلاعات به مراجع اخیر، بنا به درخواست .

ماده ۳۹ - همکاری بین مراجع ملی و بخش خصوصی

۱- هر کشور عضو، اقداماتی که ممکن است لازم باشد را اتخاذ خواهد نمود تا طبق قانون داخلی خود، همکاری بین مراجع ملی تحقیق و پیگرد و واحدهای بخش خصوصی به‌ویژه مؤسسات مالی مربوط به مسائل دخیل در ارتکاب جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون را ترغیب نماید.

۲- هر کشور عضو، تشویق اتباع خود و سایر افراد مقیم در قلمرو خود برای گزارش نمودن ارتکاب جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون به مراجع ملی تحقیق و پیگرد را مورد بررسی قرار خواهد داد.

ماده ۴۰ - رازداری بانکی

هر کشور عضو، تضمین خواهد نمود که در مورد تحقیقات کیفری داخلی مربوط به جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، راهکارهای مناسبی در نظام حقوقی داخلی آن وجود دارد تا بر موانعی که ممکن است از اجراء قوانین رازداری بانکی ناشی می‌شود، فائق آید.

ماده ۴۱ - سابقه کیفری

هر کشور عضو، قوانین و سایر اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا تحت شرایط و به منظوری که مناسب باشد، هر نوع محکومیت قبلی متهم مورد ادعا در کشور دیگر جهت استفاده از این اطلاعات در جریانات رسیدگی کیفری مربوط به جرم احراز شده طبق این کنوانسیون مدنظر قرار گیرد.

ماده ۴۲ - صلاحیت قضائی

۱- هر کشور عضو، اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا صلاحیت قضائی خود را بر جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، در مواقع زیر اعمال نماید:

الف - جرم در قلمرو آن کشور عضو صورت گرفته باشد؛ یا

ب - جرم بر روی کشتی‌ای که پرچم آن کشور عضو را برافراشته است یا هواپیمایی که طبق قوانین آن کشور عضو در زمان ارتکاب جرم ثبت شده، صورت گرفته باشد.

۲- با توجه به ماده (۴) این کنوانسیون، یک کشور عضو می‌تواند صلاحیت قضائی خود را بر چنین جرائمی در موارد زیر نیز اعمال کند:

الف - جرم علیه تبعه آن کشور عضو ارتکاب یافته باشد؛ یا

ب - جرم توسط تبعه آن کشور یا فرد بدون تابعیت که محل اقامت او در قلمرو آن است، ارتکاب یافته باشد؛ یا

پ - جرم یکی از مواردی باشد که طبق ردیف (۲) جزء (ب) بند (۱) ماده (۲۳) این کنوانسیون احراز شده و خارج از قلمرو آن کشور و با هدف ارتکاب جرم احراز شده طبق ردیف‌های (۱) و (۲) جزء (ب) بند (۱) ماده (۲۳) این کنوانسیون در داخل قلمرو آن کشور ارتکاب یافته باشد.

ت - جرم علیه کشور عضو ارتکاب یافته باشد.

۳- از نظر ماده (۴۴) این کنوانسیون، هر کشور عضو اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا موقعی که متهم مورد ادعا در قلمرو آن کشور حضور دارد و چنین فردی را فقط به این دلیل که وی یکی از اتباع آن کشور است مسترد نمی‌نماید، صلاحیت قضائی خود را بر جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون احراز نماید.

۴- هر کشور عضو، اقداماتی که ممکن است ضروری باشد را نیز می‌تواند اتخاذ نماید تا صلاحیت قضائی خود را بر جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون در زمانی که متهم مورد ادعا در قلمرو آن حضور دارد و او را مسترد نمی‌نماید، احراز کند.

۵ - چنانچه کشور عضوی صلاحیت قضائی خود را به موجب بندهای (۱) و (۲) این ماده احراز می‌کند، مطلع یا به صورت دیگری متوجه شده باشد که کشورهای عضو دیگری، تحقیق، پیگرد یا دادرسی قضائی را در رابطه با همان رفتار صورت می‌دهند، مقامات صلاحیتدار آن کشورهای عضو در صورت اقتضاء با هدف هماهنگ کردن اقدامات خود با یکدیگر مشورت خواهند نمود.

۶ - بدون خدشه وارد آمدن به معیارهای حقوق بین‌الملل عمومی، این کنوانسیون مانع اعمال هرگونه صلاحیت کیفری احراز شده توسط یک کشور عضو طبق قانون داخلی نخواهد شد.

فصل چهارم - همکاریهای بین‌المللی

ماده ۴۳ - همکاریهای بین‌المللی

۱- کشورهای عضو، طبق مواد (۴۴) تا (۵۰) این کنوانسیون در زمینه مسائل کیفری همکاری خواهند نمود. کشورهای عضو در صورت اقتضاء و مطابق نظام حقوقی داخلی خود کمک به یکدیگر در تحقیقات و جریانات رسیدگی مربوط به امور مدنی و اداری مربوط به فساد را مدنظر قرار خواهند داد.

۲- در زمینه همکاریهای بین‌المللی، هرزمان که جرم مضاعف یک ضرورت تلقی شود، چنانچه رفتاری که تأکید بر جرمی دارد که کمک به خاطر آن درخواست شده طبق قانون هر دو کشور عضو جرم کیفری می‌باشد، صرف‌نظر از این که آیا قوانین کشور عضو درخواست‌شونده جرم را در همان مقوله جرم قرار می‌دهد یا جرم را با همان واژه کشور درخواست‌کننده بنامد، اجراء شده تلقی می‌شود.

ماده ۴۴ - استرداد

۱- چنانچه شخصی که موضوع درخواست استرداد است در قلمرو کشور عضو درخواست‌شونده باشد، به شرط آن که جرمی که استرداد به خاطر آن درخواست شده طبق قانون داخلی هر دو کشور عضو درخواست‌کننده و درخواست‌شونده قابل مجازات باشد، این ماده در رابطه با جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون به‌کار خواهد رفت.

۲- با وجود مفاد بند (۱) این ماده، کشور عضوی که قانون آن اجازه می‌دهد، می‌تواند استرداد فرد را به خاطر هر جرم مشمول این کنوانسیون که طبق قانون داخلی آن قابل مجازات نیست، امکانپذیر سازد.

۳- چنانچه درخواست استرداد شامل چندین جرم مختلف باشد و حداقل یکی از آنها طبق این ماده قابل استرداد باشد و تعدادی از آنها به دلیل مدت زندانی بودن آنها قابل استرداد نباشد اما مربوط به جرائمی باشد که طبق این کنوانسیون احراز شده‌است، کشور عضو درخواست‌شونده می‌تواند این ماده را در رابطه با آن جرائم اعمال نماید.

۴- هر یک از جرائمی که این ماده در مورد آنها اعمال می‌شود، به‌عنوان جرم قابل استرداد در هر معاهده استرداد موجود بین کشورهای عضو گنجانده شده تلقی می‌شود. کشورهای عضو متعهد هستند تا چنین جرائمی را به‌عنوان جرائم قابل استرداد در هر معاهده استرداد که بین آنها منعقد می‌شود بگنجانند. کشور عضوی که قانون آن اجازه می‌دهد در صورتی که از این کنوانسیون به‌عنوان مبنای استرداد استفاده کند، هر جرمی را که طبق این کنوانسیون احراز شده است، جرم سیاسی تلقی نخواهد کرد.

۵ - چنانچه کشور عضوی که استرداد را منوط به وجود معاهده‌ای نماید و درخواستی را جهت استرداد از کشور عضو دیگری دریافت کند که با آن معاهده استرداد ندارد، می‌تواند این کنوانسیون را اساس قانونی استرداد در رابطه با هر جرمی که این ماده نسبت به آن اعمال می‌شود، قرار دهد.

۶ - کشور عضوی که استرداد را منوط به وجود معاهده‌ای بنماید، موارد زیر را در نظر خواهد گرفت:

الف - در هنگام سپردن سند تنفیذ، پذیرش یا تصویب یا الحاق به این کنوانسیون، به دبیرکل سازمان ملل متحد اطلاع خواهد داد که آیا این کنوانسیون را به‌عنوان اساس حقوقی جهت همکاری درخصوص استرداد با سایر کشورهای عضو این کنوانسیون قرار خواهد داد یا خیر؟

ب - چنانچه این کنوانسیون را به عنوان اساس حقوقی جهت همکاری در خصوص استرداد قرار ندهد، در صورت اقتضاء به منظور اجراء این ماده در صدد خواهد بود تا معاهدات استرداد را با سایر کشورهای عضو این کنوانسیون منعقد نماید.

۷- کشورهای عضوی که استرداد را مشروط به وجود معاهده‌ای نمی‌دانند، جرائمی را که این ماده در رابطه با آنها اعمال می‌شود، به عنوان جرائمی قابل استرداد بین خود خواهند شناخت.

۸ - استرداد منوط به شرایط مقرر شده توسط قانون داخلی کشور عضو درخواست شونده یا معاهدات استرداد حاکم از جمله شرایط مربوط به ضرورت حداقل جریمه برای استرداد و زمینه‌هایی که به موجب آن کشور عضو درخواست شونده ممکن است استرداد را رد کند، خواهد بود.

۹- کشورهای عضو با رعایت قانون داخلی خود تلاش خواهند نمود تا تشریفات استرداد را تسریع نموده و الزامات استنادی مربوط به هر جرمی را که این ماده در رابطه با آن اعمال می‌شود، تسهیل نمایند.

۱۰- کشور عضو درخواست شونده با رعایت مفاد قانون داخلی و معاهدات استرداد خود، به محض این که قانع شود که شرایط اضطراری است و ایجاب می‌کند، می‌تواند بنا به درخواست کشور عضو درخواست کننده شخصی را که استرداد او درخواست شده و در قلمرو آن است، بازداشت کند یا اقدامات مقتضی دیگری را اتخاذ نماید تا حضور او در تشریفات استرداد تضمین شود.

۱۱- کشور عضوی که در قلمرو آن متهم مورد ادعا پیدا شده است، چنانچه چنین فردی را در رابطه با جرمی که این ماده در مورد آن اعمال می‌شود تنها به دلیل این که او تبعه آن است مسترد ننماید، بنا به درخواست کشور عضوی که در پی استرداد او است، موظف است تا مورد را بدون تأخیر غیر ضروری به مقامات صلاحیتدار جهت پیگرد تحویل دهد. مقامات مزبور به همان شیوه‌ای که در مورد هر جرم دیگری با همان سنگینی به موجب قانون داخلی آن کشور عضو عمل می‌کنند، تصمیمات خود را اتخاذ نموده و مراحل رسیدگی را انجام خواهند داد. کشورهای عضو مربوط به منظور حصول اطمینان از کارایی پیگرد مزبور، با یکدیگر به‌ویژه در مورد جنبه‌های شکلی و استنادی همکاری خواهند کرد.

۱۲- هرگاه یک کشور عضو به موجب قانون داخلی خود مجاز باشد یکی از اتباع خود را مسترد یا به گونه دیگری تحویل دهد تنها به این شرط که این شخص به آن کشور عضو بازگردانده خواهد شد تا محکومیتی را

که در نتیجه محاکمه یا دادرسی به آن محکوم شده است و به خاطر آن استرداد یا تحویل این فرد درخواست شده بود را بگذرانند و آن کشور عضو و کشور عضوی که استرداد او را درخواست می‌کند با این شرط و سایر شروطی که ممکن است مناسب باشد توافق کنند، شرایط استرداد یا تحویل مزبور جهت انجام تعهدات مندرج در بند (۱۱) این ماده کافی خواهد بود.

۱۳- چنانچه استردادی که به منظور اجراء محکومیت درخواست می‌شود به این دلیل که شخص درخواست شده تبعه کشور درخواست شده است، رد شود، کشور عضو درخواست شونده چنانچه قانون داخلی آن این طور اجازه دهد و مطابق با شرایط قانون مزبور بنا به درخواست کشور عضو درخواست کننده، اجراء محکومیت وضع شده طبق قانون داخلی کشور درخواست کننده را مد نظر قرار می‌دهد.

۱۴- در مورد هر فردی که در رابطه با او، دادرسیهایی در مورد هر یک از جرائمی که این ماده در مورد آنها اعمال می‌شود صورت می‌گیرد، رفتار منصفانه در تمامی مراحل دادرسی از جمله برخورداری از کلیه حقوق و تضمینهای پیش‌بینی شده در قانون داخلی کشور عضوی که شخص مزبور در آن حضور دارد، تضمین خواهد شد.

۱۵- چنانچه کشور عضو درخواست شونده زمینه‌های اساسی برای اعتقاد به این امر دارد که درخواست استرداد، به منظور مجازات یا پیگرد فرد به دلیل جنسیت، نژاد، مذهب، ملیت، منشاء قومی یا نظرات سیاسی آن فرد به عمل آمده است یا این که اجابت درخواست باعث خدشه وارد آمدن به موقعیت فرد بنا به هر یک از دلایل مزبور می‌شود، هیچ چیز در این کنوانسیون به گونه‌ای تفسیر نخواهد شد که باعث ایجاد تعهد جهت استرداد شود.

۱۶- کشورهای عضو نمی‌توانند تنها به این دلیل که جرم، مسائل مالی را نیز دربر می‌گیرد، درخواست استرداد را رد کنند.

۱۷- قبل از رد استرداد، کشور عضو درخواست شونده در صورت اقتضاء با کشور عضو درخواست کننده مشورت خواهد نمود تا فرصتهای زیادی را برای آن کشور فراهم آورد تا نظرات خود را ارائه داده و اطلاعات مربوط به ادعای خود را ارائه دهد.

۱۸- کشورهای عضو تلاش خواهند کرد تا ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه و چندجانبه را برای اجراء یا ارتقاء کارآیی استرداد منعقد نمایند.

ماده ۴۵ - انتقال محکومین

کشورهای عضو می‌توانند انعقاد ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه انتقال محکومین به حبس یا سایر اشکال سلب آزادی به علت جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون به سرزمین خود را مدنظر قرار دهند تا آنها محکومیت خود را در آنجا به اتمام برسانند.

ماده ۴۶ - معاضدت قضائی متقابل

۱- کشورهای عضو، گسترده‌ترین اقدامات معاضدت قضائی متقابل را درخصوص تحقیقات، پیگرد و دادرسیهای قضائی مربوط به جرائم مشمول این کنوانسیون درمورد یکدیگر به عمل خواهند آورد.

۲- معاضدت متقابل طبق قوانین مربوط، معاهدات، موافقتنامه‌ها و ترتیبات کشور درخواست‌شونده و با توجه به تحقیقات، پیگرد و دادرسی‌های قضائی مربوط به جرائمی که ممکن است شخص حقوقی طبق ماده (۳۶) این کنوانسیون در کشور عضو درخواست‌کننده درمورد آنها مسؤؤل شناخته شود به کاملترین وجه ممکن صورت خواهد گرفت.

۳- معاضدت متقابل که طبق این ماده ارائه می‌شود ممکن است بنا به دلایل زیر درخواست شود:

الف - گرفتن مدرک یا اظهارات از افراد.

ب - ابلاغ اسناد قضائی.

پ - اجراء بازرسیها، ضبط و مسدود نمودن.

ت - معاینه اشیاء و محلها.

ث - ارائه اطلاعات، ارقام استنادی و ارزیابی‌های کارشناسی.

ج - ارائه نسخ تأییدشده یا اصلی اسناد و سوابق مربوط از جمله سوابق دولتی، بانکی، شرکتی یا کسب و کار.

چ - شناسایی یا رهگیری عواید ناشی از جرم، اموال، وسایل یا سایر اشیاء به‌منظورهای استنادی.

ح - تسهیل حضور داوطلبانه اشخاص در کشور عضو درخواست کننده.

خ - هر نوع کمک دیگری که مغایر قانون داخلی کشور عضو درخواست شونده نباشد.

د - شناسایی، مسدود کردن و رهگیری عواید ناشی از جرم طبق مفاد فصل پنج این کنوانسیون.

ذ - به دست آوردن ذخایر مالی طبق مفاد فصل پنج این کنوانسیون.

۴- مراجع صلاحیتدار یک کشور عضو بدون خدشه وارد آمدن به قانون داخلی، می‌توانند بدون درخواست قبلی، اطلاعات مربوط به مسائل کیفری را در صورتی که بر این باور باشند که اطلاعات مزبور می‌تواند به مرجع مزبور در به عهده گرفتن یا انجام موفقیت‌آمیز استعلامات یا جریانات دادرسی کیفری کمک کند یا می‌تواند به درخواستی منجر شود که توسط کشور عضو اخیر تنظیم گردیده است، به مرجع صلاحیتدار کشور عضو دیگر انتقال دهند.

۵ - انتقال اطلاعات به موجب بند (۴) این ماده، بدون خدشه وارد آمدن به استعلامات و جریانات دادرسی کیفری در کشوری که مراجع صلاحیتدار آن اطلاعات را ارائه می‌دهند انجام خواهد شد. مراجع صلاحیتداری که این اطلاعات را دریافت می‌کنند، درخواست مبنی بر این که اطلاعات فوق‌الذکر محرمانه باقی بماند حتی به صورت موقت، یا با اعمال محدودیتهایی در خصوص استفاده از آن را اجابت خواهند نمود. در هر حال این امر کشور عضو دریافت کننده را از افشاء اطلاعات مزبور در جریانات دادرسی که در رابطه با شخص متهم تبرئه‌آمیز است، باز نمی‌دارد. در چنین موردی، کشور عضو دریافت کننده قبل از افشاء، مراتب را به کشور عضو انتقال دهنده اطلاع خواهد داد و چنانچه درمورد استثنائی، اطلاع قبلی امکانپذیر نباشد، کشور عضو دریافت کننده بدون تأخیر، کشور عضو انتقال دهنده را از افشاء مطلع خواهد نمود.

۶ - مفاد این ماده بر تعهدات ایجاد شده به موجب هر معاهده دو یا چندجانبه دیگر که بر کل یا بخشی از معاضدت قضائی متقابل حاکم بوده یا خواهد بود، تأثیر نخواهد گذاشت.

۷- چنانچه کشورهای عضو مورد نظر، ملزم به معاهده معاضدت قضائی متقابل نباشند بندهای (۹) تا (۲۹) این ماده در رابطه با درخواستهای به عمل آمده به

موجب این ماده اعمال خواهد شد. چنانچه کشورهای عضو مزبور ملزم به چنین معاهده‌ای باشند مفاد مربوط به آن معاهده اعمال خواهد شد مگر این که کشورهای عضو توافق کنند بندهای (۹) تا (۲۹) این ماده را به جای

آنها به کار گیرند. کشورهای عضو قویاً ترغیب می‌شوند تا آن بندهای مزبور را چنانچه همکاریها را تسهیل می‌نمایند، اعمال کنند.

۸ - کشورهای عضو بنا به دلایل رازداری بانکی از ارائه معاضدت قضائی متقابل به موجب این ماده طفره نخواهند رفت.

۹-

الف - کشور عضو درخواست شونده در پاسخ به درخواست کمک به موجب این ماده، در صورت فقدان جرم مضاعف، اهداف این کنوانسیون را که در ماده (۱) درج گردیده است مدنظر قرار خواهد داد.

ب - کشورهای عضو می‌توانند به دلیل فقدان جرم مضاعف، از ارائه معاضدت به موجب این ماده طفره روند. در هر حال کشور عضو درخواست شونده معاضدتی را که دربرگیرنده فشار و زور نباشد، چنانچه با اساس نظام حقوقی آن مطابقت داشته باشد، ارائه خواهد کرد. چنانچه درخواستها حاوی مسائل دارای ماهیت کم‌ارزش یا مسائلی باشد که همکاری یا معاضدت درخواست شده طبق سایر مفاد این کنوانسیون موجود باشد، چنین معاضدتی ممکن است رد شود.

پ - هر کشور عضو می‌تواند اتخاذ اقداماتی را که ممکن است ضروری باشد مدنظر قرار دهد تا آن را قادر سازد در صورت فقدان جرم مضاعف، میزان معاضدت گسترده‌تری به موجب این ماده را ارائه دهد.

۱۰ - شخصی که بازداشت می‌شود یا محکومیت خود را در قلمرو کشور عضوی می‌گذراند و حضور او در کشور عضو دیگری جهت شناسایی، شهادت یا ارائه کمک به‌گونه دیگری برای کسب مدارک برای تحقیقات، پیگرد یا دادرسی‌های قضائی درارتباط با جرائم مشمول این کنوانسیون درخواست می‌شود را می‌توان در صورت برآورده شدن شرایط زیر منتقل کرد:

الف - شخص آزادانه رضایت آگاهانه خود را اعلام کند.

ب - مراجع صلاحیتدار هر دو کشور عضو با رعایت شرایطی که آن کشورهای عضو ممکن است آنها را مناسب بدانند موافقت نمایند.

۱۱- از نظر بند (۱۰) این ماده :

الف - کشور عضوی که فرد به آنجا منتقل شده است اجازه و تعهد دارد تا شخص انتقال یافته را در بازداشت نگه دارد، مگر این که کشور عضوی که شخص از آنجا انتقال یافته طور دیگری درخواست کند یا اجازه دهد.

ب - کشور عضوی که فرد به آنجا منتقل شده است، بدون درنگ تعهد خود را جهت بازگرداندن فرد مزبور جهت بازداشت در کشور عضوی که شخص از آنجا منتقل شده، طبق توافق قبلی یا به طریق دیگری که مراجع صلاحیتدار دو کشور عضو توافق کرده‌اند، اجراء خواهد کرد.

پ - کشور عضوی که فرد به آنجا منتقل شده است، کشور عضوی را که شخص از آنجا منتقل شده ملزم نخواهد نمود تا تشریفات استرداد را جهت بازگرداندن فرد آغاز کند.

ت - مدت زمان بازداشت فرد منتقل شده در کشوری که به آن منتقل شده است، از مدت زمان محکومیت وی در کشوری که از آنجا منتقل شده کسر خواهد شد.

۱۲- در صورتی که کشور عضوی که شخص از آنجا انتقال می‌یابد طبق بندهای (۱۰) و (۱۱) این ماده توافق کند، فرد مزبور صرف‌نظر از ملیتش در رابطه با فعل یا ترک فعل یا محکومیت‌های قبل از ترک قلمرو کشوری که از آنجا منتقل شده است تحت پیگرد، بازداشت یا مجازات قرار نخواهد گرفت یا محکوم به محدودیت آزادی شخصی در قلمرو کشوری که به آن منتقل شده است نخواهد شد.

۱۳- هر کشور عضو، یک مرجع مرکزی را تعیین خواهد نمود که مسؤولیت و اختیار خواهد داشت تا درخواستهای معاضدت قضائی متقابل را دریافت نماید و آنها را به اجراء درآورد یا جهت اجراء به مراجع صلاحیتدار منتقل نماید. چنانچه کشور عضوی دارای یک منطقه ویژه یا سرزمینی با نظام جداگانه معاضدت قضائی جداگانه باشد، می‌تواند مرجع مرکزی مشخصی را تعیین کند که از همان عملکرد، برای آن منطقه یا سرزمین برخوردار باشد. مراجع صلاحیتدار، انتقال یا اجراء سریع و مناسب درخواستهای دریافتی را تضمین خواهند نمود. چنانچه مرجع مرکزی درخواست را جهت اجراء به مرجع صلاحیتدار تحویل دهد، اجراء سریع و مناسب درخواست توسط مرجع صلاحیتدار را ترغیب خواهد نمود. هر کشور عضو در زمان تودیع سند تنفیذ، پذیرش یا تصویب یا الحاق به این کنوانسیون، دبیرکل سازمان ملل متحد را از وجود مرجع مرکزی تعیین شده برای این منظور مطلع خواهد نمود. درخواستهای معاضدت قضائی متقابل و هر نوع مکاتبه مربوط به آن، به

مرجع مرکزی تعیین شده توسط کشورهای عضو انتقال خواهد یافت. این الزام خدشه‌ای به حق کشور عضو برای مقرر کردن این امر که درخواستها و مکاتبات از طریق مجاری دیپلماتیک و در شرایط اضطراری چنانچه کشورهای عضو توافق نمایند و در صورت امکان از طریق سازمان پلیس جنایی بین‌المللی به آن منتقل شود، وارد نخواهد کرد.

۱۴- درخواستها به صورت کتبی یا در صورت امکان با هر وسیله‌ای که بتواند سابقه کتبی ایجاد کند، به زبان قابل قبول کشور عضو درخواست شونده به موجب شرایطی که به آن کشور عضو امکان دهد تا صحت آن را احراز نماید انجام خواهد شد. هر کشور عضو در زمان سپردن سند تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق به این کنوانسیون، دبیرکل سازمان ملل متحد را از زبان یا زبانهای قابل قبول آن کشور عضو آگاه خواهد کرد. در شرایط اضطراری و چنانچه کشورهای عضو توافق نمایند درخواستها می‌تواند به صورت شفاهی صورت گیرد اما باید فوری به صورت کتبی تأیید شود.

۱۵- درخواست معاضدت قضائی متقابل شامل موارد زیر خواهد بود:

الف - هویت مرجع درخواست کننده.

ب - موضوع و ماهیت تحقیقات، پیگرد یا جریان دادرسی قضائی که درخواستها مربوط به آن می‌شود و نام و وظایف مرجعی که کار تحقیق، پیگرد یا جریان دادرسی را انجام می‌دهد.

پ - خلاصه‌ای از واقعیتهای مربوط، به غیر از موارد مربوط به درخواستهای ابلاغ اوراق قضائی.

ت - توصیفی از معاضدت درخواست شده و جزئیات هر مرحله خاصی که کشور عضو درخواست کننده مایل است دنبال شود.

ث - در صورت امکان، هویت محل و ملیت هر فرد مربوط، و

ج - هدفی که برای آن مدارک، اطلاعات یا اقدام درخواست شود.

۱۶- کشور عضو درخواست شونده می‌تواند اطلاعات بیشتری را در صورتی که جهت اجراء درخواست طبق قانون داخلی آن ضروری به نظر برسد یا موقعی که بتواند اجراء آن را تسهیل نماید، درخواست نماید.

۱۷- درخواست براساس قانون داخلی کشور عضو درخواست شونده و تاحدی که با قانون داخلی کشور عضو درخواست شده مغایر نباشد و در صورت امکان براساس تشریفات مشخص شده در درخواست، اجراء خواهد شد.

۱۸- در صورت امکان و طبق اصول اساسی قانون داخلی، موقعی که شخصی در قلمرو یک کشور عضو است و باید به عنوان شاهد یا کارشناس توسط مراجع قضائی کشور عضو دیگر مورد استماع قرار گیرد، کشور عضو نخست، بنا به درخواست کشور دیگر می تواند در صورتی که این امر امکانپذیر نباشد یا شخص مورد نظر نخواهد شخصاً در قلمرو کشور عضو درخواست کننده حضور به هم رساند، اجازه دهد تا استماع از طریق ویدئو کنفرانس صورت گیرد. کشورهای عضو می توانند توافق نمایند استماع توسط مرجع قضائی کشور درخواست کننده و با حضور مرجع قضائی کشور عضو درخواست شونده صورت گیرد.

۱۹- کشور عضو درخواست کننده بدون رضایت قبلی کشور عضو درخواست شونده اطلاعات یا شواهد ارائه شده توسط کشور عضو درخواست شونده به منظور تحقیقات، پیگرد یا رسیدگی قضائی را به غیر از موارد اظهار شده در درخواست، منتقل یا استفاده نخواهد کرد. هیچ چیز در این بند، کشور عضو درخواست کننده را از افشاء اطلاعات، جریانات دادرسی های خود یا شواهدی که مربوط به تبرئه شخص متهم است، باز نخواهد داشت. در مورد اخیر، کشور عضو درخواست کننده قبل از افشاء، کشور عضو درخواست شونده را مطلع خواهد نمود و در صورت درخواست، با کشور عضو درخواست شونده مشورت خواهد نمود. چنانچه در مورد استثنائی، اطلاع دهی قبلی امکانپذیر نباشد، کشور عضو درخواست کننده بدون درنگ کشور عضو درخواست شونده را از این افشاء مطلع خواهد نمود.

۲۰- کشور عضو درخواست کننده می تواند مقرر کند که کشور عضو درخواست شونده واقعیت و محتوای درخواست را تاحدی که برای اجراء درخواست لازم است محرمانه نگه دارد. چنانچه کشور عضو درخواست شونده نتواند الزام محرمانه نگه داشتن را رعایت کند، بالادرنگ کشور عضو درخواست کننده را مطلع خواهد نمود.

۲۱- معاضدت قضائی متقابل ممکن است در موارد زیر رد شود:

الف - چنانچه درخواست، طبق مفاد این ماده به عمل نیامده باشد.

ب - چنانچه به نظر کشور عضو درخواست‌شونده، اجراء درخواست احتمالاً به حاکمیت، امنیت، نظم عمومی یا سایر منافع اساسی آن لطمه بزند.

پ - چنانچه مراجع کشور عضو درخواست‌شونده به موجب قانون داخلی خود از اجراء اقدام درخواست شده در رابطه با هر جرم مشابه که منوط به تحقیق، پیگرد یا دادرسی قضائی در قلمرو قضائی آنها است منع شده باشند.

ت - چنانچه کمکی که قرار است ارائه شود بانظام حقوقی کشور عضو درخواست‌شونده در رابطه با معاضدت قضائی متقابل مغایرت داشته باشد.

۲۲- کشورهای عضو، تنها به این دلیل که جرم امور مالی را نیز دربر می‌گیرد نمی‌توانند درخواست معاضدت قضائی متقابل را رد کنند.

۲۳- دلایل رد معاضدت قضائی متقابل ارائه خواهد شد.

۲۴- کشور عضو درخواست‌شونده، درخواست معاضدت قضائی متقابل را در اسرع وقت به اجراء درخواهد آورد و هر مهلتی را که توسط کشور عضو درخواست‌کننده پیشنهاد شده و ترجیحاً در درخواست، دلایل آن ارائه شده است، کاملاً در نظر خواهد گرفت. کشور عضو درخواست‌کننده می‌تواند جهت کسب اطلاعات درباره وضعیت و پیشرفت اقدامات اتخاذ شده توسط کشور درخواست‌شونده در خصوص اجابت درخواست خود، درخواستهای معقولی را به عمل آورد. کشور عضو درخواست‌شونده به درخواستهای معقول کشور عضو درخواست‌کننده در مورد وضعیت و پیشرفت در انجام درخواست، پاسخ خواهد داد. چنانچه معاضدت درخواست‌شده دیگر موردنیاز نباشد، کشور عضو درخواست‌کننده بلادرنگ کشور عضو درخواست‌شونده را مطلع خواهد نمود.

۲۵- معاضدت قضائی متقابل به این دلیل که در تحقیقات، پیگرد یا دادرسی قضائی جاری اختلال ایجاد می‌کند، ممکن است توسط کشور عضو درخواست‌شونده به تعویق افتد.

۲۶- قبل از رد درخواست به موجب بند (۲۱) این ماده یا به تعویق انداختن اجراء آن به موجب بند (۲۵) این ماده، کشور عضو درخواست‌شونده با کشور عضو درخواست‌کننده مشورت خواهد نمود تا امکان ارائه معاضدت

را با رعایت شرایطی که لازم می‌داند، مورد بررسی قرار دهد. چنانچه کشور عضو درخواست‌کننده معاضدت را با رعایت آن شرایط بپذیرد، آن شرایط را رعایت خواهد کرد.

۲۷- بدون خدشه وارد آمدن به اجراء بند (۱۲) این ماده، شاهد، کارشناس یا شخص دیگری که بنا به درخواست کشور عضو درخواست‌کننده رضایت می‌دهد تا در دادرسی ارائه مدرک کند یا در تحقیق، پیگرد یا جریان دادرسی قضائی در قلمرو کشور عضو درخواست‌کننده کمک کند، در رابطه با فعل، ترک فعل یا محکومیت‌های قبل از ترک قلمرو کشور عضو درخواست‌کننده تعقیب، بازداشت یا مجازات نخواهد شد یا مشمول محدودیت دیگری نسبت به آزادی فردی در قلمرو مزبور نخواهد شد. چنانچه شاهد، کارشناس یا سایر افرادی که ظرف مدت پانزده روز متوالی یا دوره زمانی مورد توافق کشورهای عضو از تاریخی که توسط مراجع قضائی به‌طور رسمی به آنها اطلاع داده شده است که حضور آنها دیگر ضرورت ندارد، علی‌رغم این که فرصت ترک قلمرو کشور عضو درخواست‌کننده را داشته است ولی با این وجود به‌طور داوطلبانه در قلمرو مزبور بماند یا پس از ترک آن، با اراده آزاد خود به آن بازگردد، پروانه عبور مزبور خاتمه خواهد یافت.

۲۸- هزینه‌های عادی اجراء درخواست توسط کشور عضو درخواست‌کننده تقبل خواهد شد، مگر این که کشورهای عضو مربوط طور دیگری توافق کرده باشند. چنانچه برای اجراء درخواست هزینه‌های اساسی یا فوق‌العاده مورد نیاز بوده یا باشد، کشورهای عضو برای تعیین شرایطی که به‌موجب آن درخواست به اجراء درخواهد آمد و نیز شیوه‌ای که براساس آن هزینه‌ها تقبل خواهد شد، مشورت خواهند کرد.

۲۹- کشور عضو درخواست‌شونده:

الف - نسخه‌هایی از سوابق، اسناد یا اطلاعات دولتی را که در اختیار دارد و طبق قانون داخلی خود در دسترس عموم قرار داده است برای کشور عضو درخواست‌کننده فراهم خواهد نمود.

ب - می‌تواند نسخی از هر نوع سوابق، اسناد یا اطلاعات دولتی را که در اختیار دارد و طبق قانون داخلی در دسترس عموم قرار ندارد به تشخیص خود به صورت کلی یا جزئی یا با رعایت شرایطی که مقتضی می‌داند، برای کشور عضو درخواست‌کننده فراهم کند.

۳۰- کشورهای عضو در صورت لزوم، امکان انعقاد ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه را که به اهداف مفاد این ماده کمک کند یا اثر عملی به آن دهد یا مفاد آن را ارتقاء دهد، مورد بررسی قرار خواهند داد.

ماده ۴۷ - انتقال سوابق کیفری

کشورهای عضو، امکان انتقال سوابق کیفری جرمی را که طبق این کنوانسیون احراز شده است، در مواردی که چنین انتقالی به نفع اجراء مناسب عدالت تلقی شود، به‌ویژه در مواردی که چندین حوزه صلاحیت قضائی دخیل هستند، از نظر تمرکز جریان دادرسی مدنظر قرار خواهند داد.

ماده ۴۸ - همکاری در رابطه با اجراء قانون

۱- کشورهای عضو طبق نظامهای اداری و حقوقی داخلی مربوط خود، به منظور ارتقاء کارایی اقدامات مربوط به اجراء قانون مبارزه با جرائم مشمول این کنوانسیون، به‌طور نزدیک با یکدیگر همکاری خواهند کرد. کشورهای عضو به‌ویژه اقدامات مؤثری را در موارد زیر اتخاذ خواهند نمود:

الف - ارتقاء و در صورت لزوم برقراری مجاری ارتباطاتی بین مراجع صلاحیتدار، ادارات و نهادها جهت تسهیل مبادله مطمئن و سریع اطلاعات مربوط به تمامی جنبه‌های جرائم مشمول این کنوانسیون از جمله در صورتی که کشورهای عضو مربوط لازم بدانند، ارتباط با سایر فعالیتهای جنایی.

ب - همکاری با دیگر کشورهای عضو در انجام استعلامهای راجع به جرائم مشمول این کنوانسیون و مربوط به موارد زیر:

(۱) - هویت، محل و فعالیتهای افراد مظنون به دست داشتن در چنین جرائمی یا مکان سایر افراد مربوط.

(۲) - انتقال عواید ناشی از جرم یا مالی که از ارتکاب چنین جرائمی به‌دست آمده است.

(۳) - انتقال اموال، تجهیزات یا سایر وسائلی که در ارتکاب چنین جرائمی مورد استفاده قرار گرفته‌اند یا استفاده از آنها در نظر بوده است.

پ - در صورت اقتضاء فراهم کردن اقلام ضروری یا مقداری از مواد جهت اهداف تجزیه و تحلیلی یا تحقیقی.

ت - در صورت اقتضاء مبادله اطلاعات با دیگر کشورهای عضو در رابطه با وسایل و روشهای ویژه مورد استفاده جهت ارتکاب جرائم مشمول این کنوانسیون از جمله استفاده از هویت‌های دروغین، اسناد دستکاری شده، جعلی یا دروغین و وسایل دیگر مخفی کردن فعالیتها.

ث - تسهیل هماهنگی مؤثر بین مراجع صلاحیتدار ادارات و نهادهای آنها و ترغیب مبادله کارکنان و کارشناسان از جمله گماردن مأموران رابط با رعایت ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه بین کشورهای عضو.

ج - مبادله اطلاعات و هماهنگ کردن اقدامات اداری و غیره که در صورت اقتضاء جهت شناسایی زود هنگام جرائم مشمول این کنوانسیون اتخاذ شده است.

۲- به منظور اجراء این کنوانسیون، کشورهای عضو انعقاد ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه در خصوص همکاری مستقیم بین واحدهای مجری قانون خود را مدنظر قرار خواهند داد و چنانچه ترتیبات یا موافقتنامه‌های مزبور وجود داشته باشد آنها را اصلاح خواهند کرد. در صورت فقدان چنین ترتیبات یا موافقتنامه‌هایی بین کشورهای عضو مربوط، کشورهای عضو می‌توانند این کنوانسیون را به عنوان مبنایی برای همکاریهای متقابل مربوط به اجراء قانون راجع به جرائم مشمول این کنوانسیون تلقی نمایند. کشورهای عضو در صورت اقتضاء از ترتیبات یا موافقتنامه‌ها از جمله سازمانهای منطقه‌ای یا بین‌المللی استفاده کامل به عمل خواهند آورد تا همکاری بین واحدهای مجری قانون خود را ارتقاء دهند.

۳- کشورهای عضو تلاش خواهند نمود تا در چهارچوب امکانات خود برای واکنش نسبت به جرائم مشمول این کنوانسیون که از طریق استفاده از فناوری جدید ارتکاب یافته‌اند، همکاری کنند.

ماده ۴۹ - تحقیقات مشترک

کشورهای عضو انعقاد ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه را مدنظر قرار خواهند داد تا به موجب آن در رابطه با مسائلی که موضوع تحقیقات، پیگردها یا جریانات قضائی در یک یا چند کشور است مراجع صلاحیتدار مربوط بتوانند هیأت‌های تحقیقاتی مشترک را تشکیل دهند. در صورت فقدان چنین ترتیبات یا موافقتنامه‌هایی، ممکن است تحقیقات مشترک از طریق توافق براساس مورد به مورد انجام شود. کشورهای

عضو دخیل تضمین خواهند نمود که حاکمیت کشور عضوی که در قلمرو آن چنین تحقیقی قرار است صورت گیرد، به صورت کامل محترم شمرده شود.

ماده ۵۰ - فنون تحقیقاتی ویژه

۱- هر کشور عضو جهت مبارزه مؤثر با فساد، تا حدی که اصول اساسی نظام حقوقی داخلی آن اجازه می‌دهد و براساس شرایط تجویز شده به وسیله قانون داخلی آن، اقدامات ضروری را در چهارچوب امکانات خود اتخاذ خواهد نمود تا مراجع صلاحیتدار آن بتوانند در قلمرو آن از تحویل کنترل شده محموله و در جایی که مقتضی به نظر برسد از سایر فنون تحقیقاتی ویژه مثل فنون نظارت الکترونیکی یا سایر اشکال عملیات مراقبتی و مخفی استفاده مناسب کنند و قابل پذیرش بودن شواهد حاصله از آن در دادگاه امکانپذیر شود.

۲- به منظور بررسی جرائم مشمول این کنوانسیون، کشورهای عضو ترغیب می‌شوند تا در صورت لزوم ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه را برای استفاده از فنون تحقیقاتی ویژه مزبور در چهارچوب همکاریهای بین‌المللی منعقد نمایند. ترتیبات یا موافقتنامه‌های مزبور با رعایت کامل اصل برابری حاکمیت کشورها منعقد و اجراء خواهند شد و کاملاً طبق شرایط آن ترتیبات یا موافقتنامه‌ها به اجراء درخواهند آمد.

۳- در صورت فقدان ترتیبات یا موافقتنامه مندرج در بند (۲) این ماده، اتخاذ تصمیمات جهت استفاده از فنون تحقیقاتی ویژه مزبور در سطح بین‌المللی براساس مورد به مورد خواهد بود و در صورت لزوم ممکن است تفاهمات و ترتیبات مالی با توجه به اعمال صلاحیت قضائی کشورهای عضو مربوط در نظر گرفته شود.

۴- تصمیمات راجع به استفاده از تحویل کنترل شده محموله در سطح بین‌المللی می‌تواند با رضایت کشورهای عضو مربوط، شامل روشهایی مثل رهگیری و تجویز ادامه مسیر کالا یا جوه به صورت دست نخورده یا جایگزینی یا برداشتن بخشی یا همه آن باشد.

فصل پنجم - استرداد داراییها

ماده ۵۱ - مقررات عمومی

استرداد داراییها طبق این فصل، اصل اساسی این کنوانسیون محسوب می‌شود و کشورهای عضو گسترده‌ترین همکاریها و معاضدتها را در این رابطه با یکدیگر به عمل خواهند آورد.

ماده ۵۲ - پیشگیری و کشف انتقال عواید ناشی از جرم

۱- هر کشور عضو بدون خدشه وارد آمدن به ماده (۱۴) این کنوانسیون، طبق قانون داخلی خود، اقداماتی را که ممکن است ضروری باشد اتخاذ خواهد نمود تا مؤسسات مالی را در چهارچوب صلاحیت قضائی خود ملزم نماید هویت مشتریان خود را تأیید کنند و اقدامات معقولی را اتخاذ کنند تا هویت صاحبان منافع وجوه سپرده شده در حسابهای با ارزش بالا را مشخص کنند و موشکافی دقیقی از حسابهای مطالبه یا نگهداری شده به وسیله یا از طرف افرادی که مشاغل دولتی عالی دارند یا داشته‌اند و اعضاء خانواده و نزدیکان آنها به عمل آورند. چنین موشکافی دقیقی به صورت معقولی طراحی خواهد شد تا معاملات مظنون را برای گزارش‌دهی به مراجع صلاحیتدار کشف کند و نباید به صورتی باشد که مؤسسات مالی را از انجام داد و ستد با هر مشتری قانونی مأیوس یا برحذر نماید.

۲- هر کشور عضو به منظور تسهیل اجراء اقدامات پیش‌بینی شده در بند (۱) این ماده، براساس قانون داخلی خود و با الهام از ابتکارات مربوط سازمانهای منطقه‌ای، بین منطقه‌ای و چندجانبه در برابر پولشویی اقدامات زیر را به عمل خواهد آورد:

الف - مشورت‌دهی در خصوص انواع اشخاص حقیقی یا حقوقی که از مؤسسات مالی در حوزه صلاحیت آن انتظار می‌رود که موشکافی دقیق از حسابهای آنها به عمل آورند، انواع حسابها و معاملاتی که باید به آنها توجه خاص مبذول شود و همچنین اتخاذ اقدامات مناسب در مورد افتتاح، نگهداری و حفظ سوابق حسابهای مزبور.

ب - در صورت اقتضاء بنا به درخواست کشور عضو دیگر یا به ابتکار خود در چهارچوب صلاحیت خود، هویت اشخاص حقیقی یا حقوقی خاصی را که از مؤسسات مزبور انتظار می‌رود موشکافی دقیقی از حسابهای آنها به عمل آورند را علاوه بر اشخاصی که مؤسسات مالی ممکن است به گونه دیگری شناسایی کنند، به مؤسسات مالی اطلاع خواهد داد.

۳- در چهارچوب جزء (الف) بند (۲) این ماده، هر کشور عضو اقداماتی را به اجراء در خواهد آورد تا تضمین کند که مؤسسات مالی آن، سوابق کافی را در مدت زمان مقتضی در مورد حسابها یا معاملات مربوط به افراد مذکور

در بند (۱) این ماده که حداقل باید شامل اطلاعات مربوط به هویت مشتری و نیز تا جایی که ممکن باشد مالک منافع باشد، حفظ می‌کند.

۴- هر کشور عضو با هدف پیشگیری و کشف انتقال عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، اقدامات مقتضی و مؤثری را به اجراء درخواهد آورد تا با کمک نهادهای نظارتی خود از ایجاد بانک‌هایی که حضور فیزیکی ندارند و به گروه مالی منظم وابسته نیستند ممانعت به عمل آورد. کشورهای عضو می‌توانند ملزم نمودن مؤسسات مالی خود را جهت نپذیرفتن ورود یا ادامه ارتباط بانکی با چنین مؤسساتی و اجتناب از ایجاد رابطه با مؤسسات مالی خارجی که اجازه می‌دهند حساب‌های آنها توسط بانک‌هایی که حضور فیزیکی ندارند و به گروه مالی منظمی وابسته نیستند مورد استفاده قرار گیرد نیز مورد بررسی قرار دهند.

۵- هر کشور عضو طبق قانون داخلی خود، ایجاد نظام‌های مؤثر افشای مالی را در رابطه با مقامات دولتی خاص و مجازات‌های مناسب به خاطر عدم رعایت آن مدنظر قرار خواهد داد. هر کشور عضو همچنین اتخاذ اقداماتی که ممکن است ضروری باشد را مدنظر قرار خواهد داد تا چنانچه تحقیق، طرح دعوی و استرداد عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون ضروری باشد به مراجع صلاحیتدار خود امکان دهد تا آن اطلاعات را با مراجع صلاحیتدار در سایر کشورهای عضو مبادله نمایند.

۶- هر کشور عضو، اتخاذ اقداماتی که ممکن است ضروری باشد را براساس قانون داخلی خود مدنظر قرار خواهد داد تا مقامات دولتی خاص را که در مورد حساب مالی در یک کشور خارجی ذی‌نفع می‌باشند یا دارای حق امضاء یا اختیار دیگر بر آن حساب هستند ملزم نماید تا آن ارتباط را به مراجع صلاحیتدار گزارش دهند و سوابق مقتضی مربوط به چنین حساب‌هایی را حفظ کنند. چنین اقداماتی مجازات‌های مناسب برای عدم رعایت موارد مزبور را پیش‌بینی خواهد کرد.

ماده ۵۳ - اقداماتی برای استرداد مستقیم اموال هر کشور عضو، براساس قانون داخلی خود:

الف - اقدامات ضروری را به عمل خواهد آورد تا به کشور عضو دیگر امکان دهد دعوی مدنی را در دادگاه‌های خود مطرح نماید تا سند یا مالکیت اموال حاصل از طریق ارتکاب جرم احراز شده براساس این کنوانسیون را احراز نماید.

ب - اقدامات لازم را اتخاذ خواهد نمود تا به دادگاههای خود امکان دهد به کسانی که جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون را مرتکب شده‌اند حکم کند غرامت یا خسارت به کشور عضو دیگری که در اثر چنین جرائمی متضرر شده است را بپردازد.

پ - اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا به دادگاههای خود یا مراجع صلاحیتدار امکان دهد در زمان تصمیم‌گیری، ادعای کشور عضو دیگر به عنوان مالک قانونی اموال حاصل از طریق ارتکاب جرم احراز شده براساس این کنوانسیون را به رسمیت بشناسند.

ماده ۵۴ - راهکارهای استرداد اموال از طریق همکاری بین‌المللی در زمینه مصادره

۱- هر کشور عضو، به منظور ارائه معاضدت قضائی متقابل به موجب ماده (۵۵) این کنوانسیون در رابطه با اموال حاصل از طریق ارتکاب یا دخالت در جرم احراز شده طبق این کنوانسیون، براساس قانون داخلی خود:
الف - اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا به مراجع صلاحیتدار خود امکان دهد تا حکم مصادره صادره توسط دادگاه کشور عضو دیگر را به اجراء درآورند؛

ب - اقدامات ضروری را اتخاذ خواهد نمود تا به مراجع صلاحیتدار خود امکان دهد در جایی که صلاحیت قضائی دارند، نسبت به صدور دستور مصادره مال با منشاء خارجی از طریق قضاوت در مورد جرم مربوط به پولشویی یا سایر جرائم دیگر که ممکن است در چهارچوب صلاحیت قضائی آن باشد یا از طریق سایر تشریفات که قانون داخلی آن اجازه می‌دهد اقدام کنند؛ و

پ - در مواردی که مجرم را نتوان به دلیل مرگ، فرار یا فقدان یا موارد خاص دیگر مورد پیگرد قرار داد، اتخاذ اقدامات لازم را مدنظر قرار خواهد داد تا مصادره چنین مالی را بدون محکومیت کیفری امکانپذیر سازد.

۲- هر کشور عضو براساس درخواست به عمل آمده به موجب بند (۲) ماده (۵۵) این کنوانسیون جهت ارائه معاضدت قضائی متقابل، مطابق قانون داخلی خود به صورت زیر عمل خواهد نمود:

الف - اقدامات لازم را به عمل خواهد آورد تا امکان مسدود کردن یا مصادره اموال را برای مراجع صلاحیتدار خود براساس دستور مسدود کردن یا ضبط اموال صادره توسط دادگاه یا مرجع صلاحیتدار کشور عضو درخواست کننده که اساس معقولی را برای کشور عضو درخواست شونده فراهم می‌آورد تا باور کند که

زمینه‌های کافی برای اتخاذ چنین اعمالی وجود دارد و در نهایت این اموال از نظر جزء (الف) بند(۱) این ماده مشمول دستور مصادره خواهد بود، فراهم کند.

ب - اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا امکان مسدود کردن یا مصادره اموال را برای مراجع صلاحیتدار خود براساس درخواستی که اساس معقولی را برای کشور عضو درخواست شونده فراهم می‌آورد تا باور کند که زمینه‌های کافی برای اتخاذ چنین اعمالی وجود دارد و در نهایت این اموال از نظر جزء (الف) بند(۱) این ماده مشمول دستور مصادره خواهد بود، فراهم کند و

پ - اتخاذ اقدامات بیشتری را مدنظر قرار خواهد داد تا به مراجع صلاحیتدار خود امکان دهد تا اموال را جهت مصادره براساس مواردی مانند دستگیری خارجی یا اتهام کیفری مربوط به تملک اموال مزبور حفظ نمایند.

ماده ۵۵ - همکاری‌های بین‌المللی جهت مصادره

۱- کشور عضوی که درخواستی را از کشور عضو دیگر دارای صلاحیت قضائی درمورد جرم احراز شده براساس این کنوانسیون برای مصادره عواید ناشی از جرائم، اموال، تجهیزات یا سایر وسایل موضوع بند(۱) ماده(۳۱) این کنوانسیون که در قلمرو آن قرار دارد، دریافت کرده است، تا بالاترین حد ممکن در چهارچوب نظام حقوقی داخلی خود به صورت زیر عمل خواهد نمود:

الف - درخواست را جهت دریافت دستور مصادره و در صورتی که دستور مصادره صادر شده باشد، جهت اجراء آن به مراجع صلاحیتدار ارائه خواهد داد؛ یا

ب - با هدف به اجراء درآوردن آن و تاحدی که درخواست شده، دستور مصادره صادره توسط دادگاه کشور درخواست کننده را طبق بند(۱) ماده(۳۱) و جزء(۱) بند (الف) ماده(۵۴) این کنوانسیون تا جایی که به عواید جرم، اموال، تجهیزات یا سایر وسایل موضوع بند(۱) ماده(۳۱) مربوط می‌شود و در قلمرو کشور عضو درخواست شونده واقع شده است به مقامات صلاحیتدار تحویل دهد.

۲- به دنبال درخواست به عمل آمده توسط کشور عضو دیگر که صلاحیت قضائی بر جرم احراز شده بر اساس این کنوانسیون را دارد، کشور عضو درخواست شونده اقداماتی را اتخاذ خواهد نمود تا عواید ناشی از جرم، اموال، تجهیزات یا سایر وسایل موضوع بند (۱) ماده (۳۱) این کنوانسیون را جهت مصادره نهایی که

توسط کشور عضو درخواست کننده یا به دنبال درخواست کشور عضو درخواست شونده به موجب بند (۱) این ماده دستور داده خواهد شد را شناسایی، رهگیری و مسدود یا ضبط نماید.

۳- مفاد ماده (۴۶) این کنوانسیون با اعمال اصلاحات لازم در مورد این ماده اعمال خواهد شد. علاوه بر اطلاعات مشخص شده در بند (۱۵) ماده (۴۶)، درخواستهای به عمل آمده به موجب این ماده شامل موارد زیر خواهد بود:

الف - در صورتی که درخواست مربوط به جزء (الف) بند (۱) این ماده باشد، توصیفی از اموالی که قرار است مصادره شود، از جمله تا حدی که ممکن باشد محل و در صورتی که ربط داشته باشد ارزش تخمینی اموال و صورت حقایقی که کشور درخواست کننده به آن اتکاء نموده است و جهت قادر نمودن کشور عضو درخواست شونده برای به دست آوردن دستور به موجب قانون داخلی آن کافی است؛

ب - در موردی که درخواست مربوط به جزء (ب) بند (۱) این ماده باشد، یک نسخه قانونی قابل قبول از دستور مصادره که درخواست بر مبنای آن انجام و توسط کشور عضو درخواست کننده صادر شده است، بیان حقایق و اطلاعات راجع به حدودی که اجراء دستور درخواست شده است، بیانیه‌ای که اقدامات اتخاذ شده توسط کشور عضو درخواست کننده را مشخص می‌کند تا اطلاعات لازم را به اشخاص ثالث با حسن نیت بدهد و فرآیند لازم را تضمین نماید و بیانیه‌ای مبنی بر این که حکم مصادره، نهایی است؛

پ - در موردی که درخواست مربوط به بند (۲) این ماده باشد، بیان حقایقی که کشور عضو درخواست کننده بر آن اتکاء دارد و توصیفی از اقدامات درخواست شده و در صورت وجود، نسخه قانونی قابل قبول دستوری که مبنای درخواست می‌باشد.

۴- تصمیمات یا اقدامات پیش‌بینی شده در بندهای (۱) و (۲) این ماده توسط کشور عضو درخواست کننده بر اساس و با رعایت مفاد قانون داخلی و آئین دادرسی آن یا هر ترتیبات یا موافقتنامه دوجانبه یا چندجانبه که در ارتباط با کشور عضو درخواست کننده ممکن است به آن ملزم باشد، اتخاذ خواهد شد.

۵ - هر کشور عضو، نسخی از قوانین و مقرراتی که این ماده را قابل اجراء می‌نمایند و هرگونه تغییرات بعدی چنین قوانین و مقرراتی یا توصیف مربوط به آن را به دبیرکل سازمان ملل متحد ارائه خواهد داد.

۶ - چنانچه کشور عضوی مشروط کردن اتخاذ اقدامات موضوع بندهای (۱) و (۲) این ماده به وجود معاهده مربوط را انتخاب نماید، آن کشور عضو، این کنوانسیون را به عنوان اساس لازم و کافی معاهده تلقی خواهد نمود.

۷ - چنانچه کشور عضو درخواست شونده شواهد کافی و به موقع را دریافت نکند یا ارزش اموال مزبور، ناچیز باشد، همکاری براساس این ماده ممکن است رد شود یا اقدامات موقت حذف شود.

۸ - قبل از حذف هرگونه اقدام موقت اتخاذ شده به موجب این ماده، کشور عضو درخواست شونده در صورت امکان به کشور عضو درخواست کننده فرصت خواهد داد تا دلایل خود را در موافقت با ادامه این اقدامات ارائه دهد.

۹- مفاد این ماده به عنوان محدودش کننده حق شخص ثالث با حسن نیت، تعبیر نخواهد شد.

ماده ۵۶ - همکاریهای ویژه

هر کشور عضو تلاش خواهد کرد بدون خدشه وارد آمدن به قانون داخلی آن اقداماتی را اتخاذ کند تا بدون خدشه وارد آمدن به تحقیقات، پیگرد یا دادرسی‌های قضائی مربوط به خود، مجاز باشد اطلاعات مربوط به عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون را چنانچه اعتقاد داشته باشد که افشاء چنین اطلاعاتی ممکن است به کشور دریافت کننده در زمینه آغاز یا انجام تحقیقات، پیگرد یا دادرسی‌های قضائی کمک کند یا منجر به درخواست آن کشور عضو به موجب این فصل کنوانسیون شود، بدون درخواست قبلی به کشور عضو دیگر ارائه دهد.

ماده ۵۷ - بازگرداندن و تعیین تکلیف داراییها

۱- مالی که توسط کشور عضوی به موجب ماده (۳۱) یا ماده (۵۵) این کنوانسیون مصادره شده است به موجب بند (۳) این ماده توسط آن کشور عضو براساس مفاد این کنوانسیون و قانون داخلی آن در اختیار مالکان قانونی قبلی از جمله طریق بازگرداندن، قرار خواهد گرفت.

۲- هر کشور عضو، اقدامات ضروری قانونی و غیره را براساس اصول اساسی قانون داخلی خود اتخاذ خواهد نمود تا مراجع صلاحیتدار خود را قادر سازد که مال مصادره شده را در زمانی که براساس درخواست کشور

عضو دیگر و براساس این کنوانسیون عمل می‌کند بادر نظر گرفتن حقوق اشخاص ثالث با حسن نیت، بازگرداند.

۳- کشور عضو درخواست‌شونده، براساس مواد (۴۶) و (۵۵) این کنوانسیون و بندهای (۱) و (۲) این ماده اقدامات زیر را به عمل خواهد آورد:

الف - درمورد اختلاس وجوه دولتی یا پولشویی وجوه دولتی اختلاس شده موضوع مواد (۱۷) و (۲۳) این کنوانسیون، چنانچه مصادره براساس ماده (۵۵) این کنوانسیون و طبق رأی نهایی در کشور عضو درخواست‌کننده صورت گرفته باشد، الزامی که کشور درخواست‌شونده می‌تواند از آن چشم‌پوشی کند، بازگرداندن اموال مصادره شده به کشور عضو درخواست‌کننده است.

ب - درمورد عواید ناشی از هر جرم دیگر مشمول این کنوانسیون چنانچه مصادره طبق ماده (۵۵) این کنوانسیون و براساس رأی نهایی در کشور عضو درخواست‌کننده صورت گرفته باشد، الزامی که کشور درخواست‌کننده می‌تواند از آن چشم‌پوشی کند بازگرداندن مال مصادره شده به کشور عضو درخواست‌کننده در صورتی است که کشور عضو درخواست‌کننده به صورت معقول مالکیت قبلی چنین مال مصادره شده‌ای را به کشور درخواست‌شونده، اثبات کند یا در صورتی که کشور عضو درخواست‌شونده زیان‌وارده به کشور عضو درخواست‌کننده را به‌عنوان مبنای بازگرداندن مال مصادره شده به رسمیت بشناسد.

پ - در کلیه سایر موارد، اولویت رسیدگی را به بازگشت مال مصادره شده به کشور عضو درخواست‌کننده، بازگشت چنین مالی به مالکان قانونی قبلی آن یا پرداخت غرامت به قربانیان جرم خواهد داد.

۴- در صورت اقتضاء کشور درخواست‌شونده می‌تواند هزینه‌های معقول تقبل شده در موقع تحقیق، پیگرد یا دادرسی قضائی منجر به بازگشت یا تعیین تکلیف اموال را کسر نماید، مگر این‌که کشورهای عضو به صورت دیگری تصمیم بگیرند.

۵ - در صورت اقتضاء، کشورهای عضو می‌توانند توجه ویژه‌ای را نیز به انعقاد موافقتنامه‌ها یا ترتیبات مورد قبول متقابل جهت تعیین تکلیف نهایی مال مصادره شده براساس مورد به مورد مبذول نمایند.

ماده ۵۸ - واحد اطلاعات مالی

کشورهای عضو جهت جلوگیری و مبارزه با انتقال عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون و ارتقاء راهها و روشهای بازگرداندن چنین عوایدی با یکدیگر همکاری خواهند نمود و بدین منظور ایجاد واحد اطلاعات مالی را به عنوان مسؤؤل دریافت، تجزیه و تحلیل و نشر گزارشات مربوط به معاملات مالی مظنون، به مقامات صلاحیتدار مورد بررسی قرار خواهند داد.

ماده ۵۹ - ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه کشورهای عضو انعقاد ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه را مدنظر قرار خواهند داد تا کارایی همکاریهای بین‌المللی تعهد شده به موجب این فصل کنوانسیون را ارتقاء دهند.

فصل ششم - کمک فنی و تبادل اطلاعات

ماده ۶۰ - کمک فنی و آموزش

۱- هر کشور عضو تا حدی که لازم باشد برنامه‌های آموزشی ویژه‌ای را برای کارکنان مسؤؤل پیشگیری و مبارزه با فساد شروع خواهد کرد یا آنها را توسعه یا ارتقاء خواهد داد. چنین برنامه‌های آموزشی از جمله می‌تواند به زمینه‌های زیر بپردازد:

الف - اقدامات مؤثر جهت جلوگیری، کشف، تحقیقات، مجازات و کنترل فساد از جمله استفاده از روشهای جمع‌آوری شواهد و تحقیق.

ب - ظرفیت‌سازی در گسترش و برنامه‌ریزی سیاست راهبردی مبارزه با فساد.

پ - آموزش مراجع صلاحیتدار جهت آمادگی پرداختن به درخواستهای معاضدت متقابلی که نیازهای این کنوانسیون را برآورده نماید.

ت - ارزیابی و تقویت مؤسسات، مدیریت خدمات عمومی و مدیریت داراییهای عمومی از جمله کارپردازی دولتی و بخش خصوصی.

ث - پیشگیری و مبارزه با انتقال عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون و بازگرداندن چنین عوایدی.

- ج - کشف و مسدود کردن انتقال عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون.
- چ - مراقبت از انتقال عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون و روشهای مورد استفاده جهت انتقال، مخفی کردن و استتار چنین عوایدی.
- ح - روشها و راهکارهای اداری و حقوقی مؤثر و مناسب جهت تسهیل بازگرداندن عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون.
- خ - روشهای مورد استفاده جهت حمایت از قربانیان و شهودی که با مراجع قضائی همکاری می کنند، و
- د - آموزش مقررات داخلی و بین المللی و زبانها.
- ۲- کشورهای عضو براساس ظرفیت خود، فراهم آوردن گسترده ترین اقدامات مربوط به کمکهای فنی را برای یکدیگر به ویژه به نفع کشورهای در حال توسعه در طرحها و برنامه مربوط مبارزه با فساد خود از جمله حمایت مادی و آموزش در زمینه های موضوع بند(۱) این ماده و آموزش و کمک و مبادله متقابل تجربیات مربوط و دانش تخصصی که همکاریهای بین المللی بین کشورهای عضو در زمینه های استرداد و معاضدت قضائی متقابل را تسهیل می کند، مورد بررسی قرار خواهند داد.
- ۳- کشورهای عضو تاحدی که ضرورت داشته باشد تلاشهایی در جهت به حداکثر رساندن فعالیتهای عملیاتی و آموزش در سازمانهای منطقه ای و بین المللی و در چهارچوب ترتیبات یا موافقتنامه های دوجانبه و چندجانبه مربوط را تقویت خواهند نمود.
- ۴- کشورهای عضو براساس درخواست، کمک به یکدیگر را در زمینه اجراء ارزیابیها، مطالعات و تحقیقات مربوط به انواع، علتها، تأثیرات و هزینه های فساد در کشورهای متبوع خود با هدف توسعه راهبردها و برنامه های عملی مبارزه با فساد با مشارکت مراجع صلاحیتدار و جامعه، مدنظر قرار خواهند داد.
- ۵ - کشورهای عضو می توانند به منظور تسهیل بازگرداندن عواید ناشی از جرائم احراز شده براساس این کنوانسیون، در رابطه با ارائه اسامی کارشناسانی که می توانند به دستیابی این هدف کمک کنند با یکدیگر همکاری نمایند.

۶ - کشورهای عضو استفاده از فراهمی‌ها و هم‌اندیشی‌های منطقه‌ای، زیر منطقه‌ای و بین‌المللی را مدنظر قرار خواهند داد تا همکاری و کمک فنی را ارتقاء دهند و بحث و بررسی مشکلات مربوط به نگرانی دوجانبه از جمله نیازها و مشکلات ویژه کشورهای در حال توسعه و کشورهای با اقتصادهای در حال گذر را برانگیزانند.

۷- کشورهای عضو برقراری راهکارهای داوطلبانه را با هدف کمک مالی به تلاشهای کشورهای در حال توسعه و کشورهای با اقتصادهای در حال گذر برای اعمال این کنوانسیون از طریق پروژه‌ها و برنامه‌های کمک فنی مورد بررسی قرار خواهند داد.

۸ - کشورهای عضو، اعطاء کمکهای داوطلبانه به دفتر مواد مخدر و جرائم سازمان ملل متحد را جهت شکوفا نمودن برنامه‌ها و پروژه‌ها از طریق دفتر مزبور در کشورهای در حال توسعه با هدف اجراء این کنوانسیون، مدنظر قرار خواهند داد.

ماده ۶۱ - جمع‌آوری، مبادله و تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به فساد

۱- هر کشور عضو با مشورت کارشناسان، گرایش به فساد در قلمرو خود و نیز اوضاع و احوالی که در آنها جرائم مربوط به فساد ارتکاب می‌یابد را مدنظر قرار خواهد داد.

۲- کشورهای عضو، توسعه و استفاده مشترک از آمارها و اظهارنظرهای کارشناسی تحلیلی در رابطه با فساد و اطلاعات را با هدف توسعه و تا جایی که ممکن باشد تعاریف، استانداردها و روشهای مشترک و نیز اطلاعات مربوط به بهترین رویه‌ها جهت پیشگیری و مبارزه با فساد را از طریق سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای مدنظر قرار خواهند داد.

۳- هر کشور عضو، نظارت بر سیاستها و اقدامات عملی را جهت مبارزه با فساد و ارزیابی کارایی و اثربخشی آنها، مدنظر قرار خواهد داد.

ماده ۶۲ - سایر اقدامات: اجراء این کنوانسیون از طریق توسعه اقتصادی و کمک فنی

۱- کشورهای عضو اقداماتی که منجر به اجراء مطلوب این کنوانسیون شود را تا حد امکان از طریق همکاریهای بین‌المللی با در نظر گرفتن تأثیرات منفی فساد بر جامعه به‌طور اعم و بر توسعه پایدار به‌طور اخص، اتخاذ خواهند نمود.

۲- کشورهای عضو تاحدی که ممکن باشد و با هماهنگی با یکدیگر و نیز سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای تلاشهای ملموسی را در موارد زیر به عمل خواهند آورد:

الف - ارتقاء همکاریهای خود در سطوح مختلف با کشورهای در حال توسعه با هدف تحکیم ظرفیت کشورهای اخیرالذکر برای پیشگیری و مبارزه با فساد.

ب - ارتقاء کمکهای مادی و مالی جهت حمایت از تلاشهای کشورهای در حال توسعه برای پیشگیری و مبارزه با فساد و کمک به آنها برای اجراء موفقیت‌آمیز این کنوانسیون.

پ - ارائه کمک فنی به کشورهای در حال توسعه و کشورهای با اقتصاد در حال گذر جهت کمک به آنها برای برآوردن نیازهای آنها به منظور اجراء این کنوانسیون. بدین منظور کشورهای عضو تلاش خواهند نمود تا کمکهای داوطلبانه منظم و کافی به حسابی که به‌طور خاص بدین منظور در ساز و کار مالی سازمان ملل متحد در نظر گرفته شده است، بنمایند. کشورهای عضو براساس قانون داخلی و مفاد این کنوانسیون می‌توانند توجه ویژه‌ای را نیز به اختصاص درصدی پول یا معادل ارزش عواید ناشی از جرم یا اموال مصادره شده طبق مفاد این کنوانسیون جهت کمک به آن حساب، معمول دارند.

ت - ترغیب و تشویق سایر کشورها و مؤسسات مالی در صورت مقتضی برای ملحق شدن آنها به تلاشهایی که طبق این ماده انجام می‌شود، به‌ویژه از طریق ارائه برنامه‌های آموزشی بیشتر و تجهیزات جدیدتر به کشورهای در حال توسعه جهت کمک به آنها در دستیابی به اهداف این کنوانسیون.

۳ - این اقدامات تا جایی که ممکن باشد، بدون خدشه‌وارد آوردن به تعهدات کمک خارجی موجود یا سایر ترتیبات مربوط به همکاریهای مالی در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای یا دوجانبه خواهد بود.

۴- کشورهای عضو با در نظر گرفتن ترتیبات مالی لازم برای مؤثر نمودن روشهای همکاریهای بین‌المللی پیش‌بینی شده توسط این کنوانسیون و جهت پیشگیری، کشف و کنترل فساد می‌توانند ترتیبات یا موافقتنامه‌های دوجانبه یا چندجانبه در مورد کمک مادی و تدارکاتی منعقد نمایند.

فصل هفتم - راهکارهای اجرایی

ماده ۶۳ - فراهمایی کشورهای عضو این کنوانسیون

۱- بدین وسیله فراهمایی (کنفرانس) کشورهای عضو این کنوانسیون به منظور بهبود ظرفیت کشورهای عضو و همکاری بین آنها برای نیل به اهداف مندرج در این کنوانسیون و ترغیب و تجدیدنظر در اجراء آن تشکیل می‌شود.

۲- دبیرکل سازمان ملل متحد، فراهمایی کشورهای عضو را حداکثر یک سال پس از لازم‌الاجراء شدن این کنوانسیون برگزار خواهد کرد. پس از آن نشستهای عادی فراهمایی کشورهای عضو براساس آئین کار مصوب فراهمایی برگزار خواهد شد.

۳- فراهمایی کشورهای عضو، آئین کار و مقررات حاکم بر اجراء فعالیت‌های مندرج در این ماده از جمله قواعد مربوط به پذیرش و شرکت ناظران و پرداخت هزینه‌های تقبل شده برای اجراء این فعالیتها را تصویب خواهد نمود.

۴- فراهمایی کشورهای عضو در مورد فعالیتها، تشریفات و روشهای کاری برای نیل به اهداف مندرج در بند (۱) این ماده از جمله موارد زیر توافق خواهد کرد:

الف - تسهیل فعالیت‌های کشورهای عضو به موجب مواد (۶۰) و (۶۲) و فصلهای دوم تا پنجم این کنوانسیون از جمله ترغیب و بسیج کمکهای داوطلبانه.

ب - تسهیل مبادله اطلاعات در بین کشورهای عضو در خصوص گرایشها و الگوهای فساد و رویه‌های موفقیت‌آمیز جهت پیشگیری و مبارزه با آن و بازگرداندن عواید ناشی از جرم از جمله از طریق نشر اطلاعات مربوط به گونه‌ای که در این ماده ذکر شده است.

پ - همکاری با سازمانهای منطقه‌ای و بین‌المللی مربوط و سازوکارها و سازمانهای غیردولتی.

ت - استفاده مناسب از اطلاعات مربوط تهیه شده توسط راهکارهای منطقه‌ای و بین‌المللی جهت مبارزه و پیشگیری از فساد به منظور اجتناب از دوباره‌کاری غیرضروری.

ث - بررسی دوره‌ای اجراء این کنوانسیون توسط کشورهای عضو.

ج - ارائه پیشنهادهایی برای بهبود این کنوانسیون و اجراء آن.

چ - مورد توجه قرار دادن الزامات کمک فنی کشورهای عضو در خصوص اجراء این کنوانسیون و پیشنهاد هر اقدامی که ممکن است در این رابطه ضروری به نظر برسد.

۵ - از نظر بند(۴) این ماده، فراهمایی کشورهای عضو، آگاهی لازم درمورد اقدامات متخذة توسط کشورهای عضو در اجراء این کنوانسیون و مشکلاتی که در این راه به آنها برخورد نموده‌اند را از طریق اطلاعات ارائه شده توسط آنها و راهکارهای بررسی تکمیلی که ممکن است توسط فراهمایی کشورهای عضو برقرار شود، به دست خواهد

آورد.

۶ - هر کشور عضو، اطلاعات مربوط به برنامه‌ها، طرحها، رویه‌ها و اقدامات اداری و قانونگذاری خود برای اجراء این کنوانسیون را به گونه‌ای که فراهمایی کشورهای عضو مقرر کرده است، برای فراهمایی کشورهای عضو فراهم خواهد کرد.

فراهمایی کشورهای عضو مؤثرترین راه دریافت و اقدام براساس اطلاعات از جمله اطلاعات دریافتی از کشورهای عضو و سازمانهای صلاحیتدار بین‌المللی را بررسی خواهد نمود. داده‌های دریافتی از سازمانهای غیردولتی مربوط که طبق تشریفات که فراهمایی کشورهای عضو درمورد آن تصمیم‌گیری خواهد کرد، به‌طور مقتضی معتبر شناخته شده‌اند نیز ممکن است مورد توجه قرار گیرد.

۷ - فراهمایی کشورهای عضو به موجب بندهای(۴) تا(۶) این ماده، در صورت لزوم هر نهاد یا سازوکار مناسبی را برای کمک به اجراء مؤثر این کنوانسیون تشکیل خواهد داد.

ماده ۶۴ - دبیرخانه

۱- دبیرکل سازمان ملل متحد خدمات دبیرخانه‌ای لازم را برای فراهمایی کشورهای عضو این کنوانسیون فراهم خواهد نمود.

۲- دبیرخانه اقدامات زیر را به عمل خواهد آورد:

الف - کمک به فراهمایی کشورهای عضو در انجام فعالیتهای مندرج در ماده (۶۳) این کنوانسیون و

به عمل آوردن ترتیبات و فراهم کردن خدمات لازم برای جلسات فراهمایی کشورهای عضو؛

ب - براساس درخواست، کمک به کشورهای عضو برای ارائه اطلاعات به فراهمایی کشورهای عضو

به صورتی که در بندهای (۵) و (۶) ماده (۶۳) این کنوانسیون پیش‌بینی شده است؛ و

پ - تضمین هماهنگی‌های لازم با دبیرخانه سازمانهای منطقه‌ای و بین‌المللی مربوط.

فصل هشتم - مفاد نهایی

ماده ۶۵ - اجراء این کنوانسیون

۱- هر کشور عضو براساس اصول اساسی قانون داخلی خود، اقدامات لازم از جمله اقدامات قانونی واداری را اتخاذ خواهد نمود تا اجراء تعهدات خود به‌موجب این کنوانسیون را تضمین نماید.

۲- هر کشور عضو می‌تواند جهت پیشگیری و مبارزه با فساد، اقدامات جدی‌تر یا شدیدتری نسبت به موارد پیش‌بینی شده در این کنوانسیون را اتخاذ نماید.

ماده ۶۶ - حل و فصل اختلافها

۱- کشورهای عضو تلاش خواهند نمود تا اختلافات مربوط به تفسیر یا اجراء این کنوانسیون را از طریق مذاکره حل و فصل نمایند.

۲- هر اختلاف بین دو یا چند کشور عضو در رابطه با تفسیر یا اجراء این کنوانسیون را که نتوان از طریق مذاکره ظرف مدت معقول حل و فصل نمود، بنا به درخواست یکی از کشورهای عضو به داوری ارجاع خواهد شد. چنانچه شش ماه بعد از تاریخ درخواست داوری، کشورهای عضو مزبور نتوانند درخصوص برگزاری داوری با هم توافق نمایند، هر یک از کشورهای عضو مزبور می‌تواند اختلاف را براساس درخواست، طبق اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری به آن دیوان ارجاع دهد.

۳- هر کشور عضو می‌تواند در هنگام امضاء، تنفیذ، پذیرش یا تصویب یا الحاق به این کنوانسیون اعلام کند که خود را ملزم به رعایت بند (۲) این ماده نمی‌داند. سایر کشورهای عضو در رابطه با هر کشور عضوی که چنین حق شرطی را در نظر گرفته است، ملزم به رعایت بند (۲) این ماده نخواهند بود.

۴- هر کشور عضوی که طبق بند (۳) این ماده حق شرطی در نظر گرفته است می‌تواند در هر زمان با ارسال اطلاعیه‌ای به دبیرکل سازمان ملل متحد، از حق شرط مزبور صرف‌نظر نماید.

ماده ۶۷ - امضاء، تنفیذ، پذیرش، تصویب و الحاق

۱- این کنوانسیون از تاریخ نهم تا یازدهم دسامبر ۲۰۰۳ میلادی (۱۸ تا ۲۰ آذر ۱۳۸۲ هجری شمسی) در مریدا، مکزیك جهت امضاء تمامی کشورها و پس از آن از تاریخ نهم دسامبر ۲۰۰۵ میلادی (۱۳۸۴/۹/۱۸ هجری شمسی) در مقر سازمان ملل متحد مفتوح خواهد بود.

۲- این کنوانسیون برای امضاء سازمانهای وحدت اقتصادی منطقه‌ای نیز مفتوح خواهد بود، به شرط آن که حداقل یک کشور عضو چنین سازمانی طبق بند (۱) این ماده کنوانسیون را امضاء کرده باشد.

۳- این کنوانسیون منوط به تنفیذ، پذیرش یا تصویب می‌باشد. اسناد تنفیذ، پذیرش یا تصویب، نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد. سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای در صورتی می‌تواند سند تنفیذ، پذیرش یا تصویب خود را تودیع نماید که حداقل یکی از کشورهای عضو آن به این ترتیب عمل کرده باشد. سازمان مزبور در سند تنفیذ، پذیرش یا تصویب خود، حدود صلاحیت خود را در مورد موضوعات مورد حکم در این کنوانسیون اعلام خواهد نمود. چنین سازمانی هر تغییری در حدود صلاحیت خود را به اطلاع امین اسناد خواهد رساند.

۴- این کنوانسیون جهت الحاق هر کشور یا سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای که حداقل یک کشور عضو آن، عضو این کنوانسیون باشد مفتوح می‌باشد. اسناد الحاق نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد. سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای در زمان الحاق خود، حدود صلاحیت خویش را در مورد موضوعات مورد حکم در این کنوانسیون اعلام خواهد نمود. چنین سازمانی هر نوع تغییری در حدود صلاحیت خود را به اطلاع امین اسناد خواهد رساند.

ماده ۶۸ - لازم‌الاجراء شدن

۱- این کنوانسیون در نودمین روز پس از تودیع سی‌امین سند تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق لازم‌الاجراء خواهد شد. از نظر این بند هر سند تودیع شده توسط سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای به‌عنوان سندی علاوه بر اسناد تودیع شده توسط کشورهای عضو این چنین سازمانی تلقی نخواهد شد.

۲- این کنوانسیون در رابطه با هر کشور یا سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای که این کنوانسیون را پس از تودیع سی‌امین سند تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق، مورد تنفیذ، پذیرش یا تصویب قرار می‌دهد یا به آن ملحق می‌شود، در سی‌امین روز پس از تاریخ تودیع سند مربوط توسط چنین کشور یا سازمانی یا در تاریخی که این کنوانسیون به موجب بند (۱) این ماده لازم‌الاجراء می‌شود (هرکدام که مؤخرتر باشد) لازم‌الاجراء خواهد شد.

ماده ۶۹ - اصلاح

۱- بعد از سپری شدن پنج سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این کنوانسیون، هر کشور عضوی می‌تواند اصلاحیه‌ای را پیشنهاد و آن را به دبیرکل سازمان ملل متحد ارسال نماید و او هم اصلاحیه پیشنهادی را به منظور رسیدگی و تصمیم‌گیری در مورد پیشنهاد، به کشورهای عضو و فراهمایی کشورهای عضو کنوانسیون اطلاع خواهد داد. فراهمایی کشورهای عضو هر تلاشی را به عمل خواهد آورد تا در مورد هر اصلاحیه به اجماع برسد. چنانچه تمامی تلاشها جهت رسیدن به اجماع به نتیجه نرسد و هیچ توافقی حاصل نشود، به‌عنوان آخرین راه حل، تصویب اصلاحیه مستلزم دو سوم اکثریت آراء کشورهای عضو حاضر و رأی دهنده در نشست فراهمایی کشورهای عضو خواهد بود.

۲- سازمانهای وحدت اقتصادی منطقه‌ای در مورد موضوعاتی که در چهارچوب صلاحیت آنها قرار دارد، حق رأی خود را به‌موجب این ماده با تعداد آرای برابر با تعداد کشورهای عضو آن که عضو این کنوانسیون هستند، اعمال خواهند نمود. چنانچه کشورهای عضو سازمانهای مزبور حق رأی خود را اعمال کرده باشند، سازمانهای مزبور حق رأی خود را اعمال نخواهند کرد و بالعکس.

۳- اصلاحیه مصوب، طبق بند (۱) این ماده منوط به تنفیذ، پذیرش یا تصویب کشورهای عضو می‌باشد.

۴- اصلاحیه مصوب، طبق بند(۱) این ماده، در مورد یک کشور عضو، نود روز پس از تاریخ تودیع سند تنفیذ، پذیرش یا تصویب اصلاحیه مزبور، نزد دبیرکل سازمان ملل متحد لازم الاجراء خواهد شد.

۵ - موقعی که اصلاحیه‌ای لازم الاجراء می‌شود، در رابطه با کشورهای عضوی که رضایت خود را نسبت به ملزم بودن به آن ابراز داشته‌اند، لازم الاجراء خواهد بود. سایر کشورهای عضو کماکان ملزم به مفاد این کنوانسیون و هر اصلاحیه‌ای خواهند بود که قبلاً تنفیذ، پذیرش یا تصویب کرده‌اند.

ماده ۷۰ - خروج از عضویت

۱- هر کشور عضو می‌تواند با ارسال اطلاعیه کتبی به دبیرکل سازمان ملل متحد از عضویت در این کنوانسیون خارج شود. خروج از عضویت مزبور یک سال پس از دریافت اطلاعیه توسط دبیرکل سازمان ملل متحد نافذ خواهد شد.

۲- در صورتی که تمامی کشورهای عضو یک سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای از عضویت در این کنوانسیون خارج شده باشند، عضویت سازمان مزبور در این کنوانسیون پایان خواهد یافت.

ماده ۷۱ - امین اسناد و زبانها

۱- دبیرکل سازمان ملل متحد به عنوان امین اسناد این کنوانسیون تعیین می‌شود.

۲- نسخه اصل این کنوانسیون که نسخ عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیایی آن از اعتبار یکسان برخوردار می‌باشند نزد دبیرکل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد. در تأیید مطالب فوق نمایندگان تام‌الاختیار زیر که به‌طور مقتضی از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیار می‌باشند، این کنوانسیون را امضاء کرده‌اند.